

Sveučilište u Zadru
University of Zadar

ODJEL ZA KROATISTIKU
DEPARTMENT OF
CROATIAN STUDIES

ODJEL ZA RUSISTIKU
DEPARTMENT OF
RUSSIAN STUDIES

SVEUČILIŠTE U ZADRU

Odjel za kroatistiku

Odjel za rusistiku

Članovi organizacijskog odbora:

prof. dr. sc. Rafaela Božić

izv. prof. dr. sc. Sanja Knežević

izv. prof. dr. sc. Josip Miletić

doc. dr. sc. Mirela Šušić

doc. dr. sc. Adrijana Vidić

Voditeljice organizacijskog odbora:

doc. dr. sc. Adrijana Vidić

izv. prof. dr. sc. Sanja Knežević

Tajnica organizacijskog odbora:

doc. dr. sc. Maja Pandžić

Prijevod i lektura sažetaka na engleski jezik:

Rafael Milčić

Naslovnica

Ante Brkan: „Nova riva (oko 1955.)“

iz fundusa Galerije umjetnina Narodnog muzeja u Zadru

Grafičko oblikovanje i tisak

Grafikart d.o.o., Zadar

Skup je financijski potpomoglo

Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH.

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP
ZADARSKI FILOLOŠKI DANI 9

INTERNATIONAL CONFERENCE
ZADAR PHILOLOGY DAYS #9

Sveučilište u Zadru, 12. – 13. studenoga 2021.
University of Zadar, 12th – 13th November 2021

KNJIŽICA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP ZADARSKI FILOLOŠKI DANI 9

PETAK, 12. studenoga 2021.

- 8:30** registracija sudionika
- 9:00** otvorenje Međunarodne znanstvene konferencije Zadarski filološki dani 9
- 9:15 – 10:00** Tihomil Maštrović – „Zadarske stranice kanonskih dramatičara hrvatske moderne“ (prvo plenarno predavanje)

RAD U SEKCIJAMA

	SEKCIJA A Svečana dvorana	SEKCIJA C Dvorana 232	SEKCIJA D Dvorana 241
PREDSJEDAJU	Sanja Vrcić-Mataija	Nada Bulić	Rajko Petković
10:00 – 10:15	Ana Batinić, „Na dva kolosijeka“	Nada Bulić, Ante Matan, „Doprinos zadarskih klasičnih filologa tumačenju <i>Opsade Zadra. Vegetii de re militari fragmenutm in obsidione Iadrensi</i> “	Rajko Petković, „Teorija adaptacije u svjetlu nadogradnje postojećeg nacionalnog okvirnog kurikulumu“
10:15 – 10:30	Sanja Vrcić-Mataija, „Bolest i dječji lik – marginalizirani prostori dječje književnosti“	Vinko Grubišić, Vice Šunjić, „Zadarski filolozi na stranicama hrvatskih poslijeratnih emigrantskih publikacija“	Jasmina Vojvodić, Petra Grebenac, Zoran Tihomirović, „Ruska književnost u osnovnoškolskim, srednjoškolskim i sveučilišnim programima od 1990. do 2020. godine“
10:30 – 10:45	Sabira Hajdarević, „Problem prevođenja medicinskih izraza u Aristenetovim <i>Pismima</i> “	Nevenka Kalebić, Sanja Knežević, „Vizualizacija i interpretacija metapodataka na primjeru analitičkog inventara osobnog fonda Augustina Stipčevića“	Darijo Marković, „Primjena suvremenih nastavnih pomagala u hrvatskim osnovnim i srednjim školama 1953. – 1976.“
10:45 – 11:00	Josip Vučković, „Apologija patnje u tekst <i>Varh nemoći govoren’je iz Vartla Petra Lucića</i> “	Dolores Butić, „Goran Filipi: portret pjesnika“	Ankica Bralić Petković, „Suvremena primjena metoda poučavanja i učenja u nastavi klasičnih jezika na primjeru kolegija <i>Kulinarstvo u starom Rimu</i> “

11:00 – 11:15	Suzana Marjanić: „Bolest kao realizirana metafora umjetnosti – stigma: izvedba bolesti“ on-line	RASPRAVA	RASPRAVA
11:00 – 11:15	RASPRAVA		
11:00 – 11:30	STANKA ZA KAVU		
PREDSJEDAJU	Rafaela Božić	Sanja Knežević	on-line
11:30 – 11:45	Rafaela Božić, „Vištica ili ljekaruša (roman <i>Mladenka Kostonoga</i> Želimira Periša)	Josipa Braica, „Zatvorska proza Tomislava Marijana Bilosnića“	Josip Miletić, Lidija Miočić, „Stavovi učitelja hrvatskoga jezika o učinkovitosti provedene obrazovne reforme“
12:00 – 12:15	Mario Kolar, „Umjetnost kao bolest u djelima Pavla Pavličića“	Sanja Knežević, „Zadarska generacija pjesnika druge moderne“	Petra Božanić, „Funkcionalni stilovi hrvatskoga standardnog jezika u srednjoškolskim udžbenicima“
12:15 – 12:30	Miranda Levanat-Peričić, „Posthumanistička anamneza bolesti ljubavi“	Lina Pliško, „Kukljička čakavština u Maričićevim <i>Kamičićma ditiinjstva</i> “	Zrinka Fišer, Tihomir Živić, „Teaching English Language Online: an Example od Students' Competence Self-Assessment“
12:30 – 12:45	Kristina Posilović, „Bolest koja to (ni)je: <i>Melankolija</i> Tatjana Gromača – <i>Bolest svijeta i Božanska dječica</i> “		Zlatna Jelić, „Kurikulski pristup na primjeru Cervatesova romana <i>Don Quijote</i> “
12:45 – 13:00	Jelena Alfirević Franić, „Medicina i(li) književnost: veza abortusa i emociologije u drami <i>Posljednja karika</i> (1994.) Lade Kaštelan	RASPRAVA	RASPRAVA
13:00 – 13:15	RASPRAVA		
13:15 – 13:30		Umjetnički program M. Marulić, <i>Judita</i> (ulomak iz kazališne predstave <i>Judita</i> Kazališta lutaka Zadar – izvodi Gabrijela Meštrović-Maštruko)	
13:30 – 14:00	OBJED		

SUBOTA, 13. studenoga 2021.

9:00

PLENARNO PREDAVANJE Ivana Drenjančević, „Što nam Ujevićevi književni tekstovi mogu reći o vlastitoj interpretaciji?“
(Svečana dvorana)

RAD U SEKCIJAMA

	SEKCIJA B Svečana dvorana	SEKCIJA D Dvorana 232	SEKCIJA A Dvorana 241
PREDSJEDAJU	Adrijana Vidić	Sanja Baričević	Maja Pandžić
10:00 – 10:15	Marina Protrka Štimec, „Stvaralaštvo, boema i genij. Ujevićeva snimka involucije epohe“	Vesna Bjedov, „Kreiranje nastave hrvatskoga jezika iz: Što ću sutra raditi? prema: Što će moji učenici sutra učiti, postići, ostvariti?“	Jelena Kuspsjak, „Književnost u Štamparovoj viziji javnog zdravstva“
10:15 – 10:30	Ana Batinić, „Grabancijaši i literarni fakini. Tin Ujević i Krešimir Kovačić“	Tin Lemac, „Pjesnička slika i refleksija u gimnazijskoj nastavi književnosti“ on line	Polina Korolkova, „Bolest u velegradu, velegrad kao bolest, bolestan velegrad: Sankt-Peterburg i Zagreb u ruskoj i hrvatskoj književnosti 19. i početka 20. stoljeća“
10:30 – 10:45	Francisco Javier Juez Gálvez, „Tin Ujević, književni prevoditelj sa španjolskog“	Marija Oštrić, „Jezična obilježja pisane proizvodnje učenika petog razreda“	Maja Pandžić, „Major Pronin na zadatku: 'Smijeh (kao sredstvo otpora) je najbolji lijek“
10:45 – 11:00	Adrijana Vidić, „Ujević prevodi Dostojevskog (povodom tri jubileja)“	Dalibor Hrelja, „Kurikulum, međukulturalna komunikacijska kompetencija i (ne) važnost kritičkog mišljenja naspram razgradnje stereotipova protestiranjem“	Antonia Pintarić, „Mentalni stil: kirurg Sambikin u romanu A. Platonova Sretna Moskva“
11:00 – 11:15	RASPRAVA	RASPRAVA	Natalija Strel'nikova, „Тема пандемии в современной русской литературе“ on-line

11:00 – 11:30	STANKA ZA KAVU	
PREDSJEDAJU	Marijana Bašić	<i>on-line</i>
11:30 – 11:45	Marijana Bašić, Sanja Baričević, „Gramatička i leksička obilježja poetskoga diskursa Tina Ujevića“	Natalija Kaloh-Vid, „Методы передачи интертекстуальных отсылок к апокалиптическому пророчеству («Откровению от Иоанна») в английских переводах цикла рассказов М.А. Булгакова «Записки юного врача»“
11:45 – 12:00	Luka Šepuť, „Ujevićev 'dupli sonet'“ <i>on-line</i>	Krešimir Šimić, „Tragom recepcija Nortropa Fryea u hrvatskoj znanosti o književnosti i njegovo terapijsko impostiranje književnosti“
12:15 – 12:30	Tatjana Stupin, „Estetsko iskustvo kao težanja za moralnom istinom u Ujevićevu eseju 'Sumrak poezije'“	Adijata Ibrišimović-Šabić, Jelena Bavrka: „'Sindrom Preobraženskog' kao metafora (lik liječnika Preobraženskog u bulgakovljevoj priči 'Pseće srce'“
12:30 – 12:45	Marina Kljajo-Radić, „Mistični lirizam u potrazi za vječnom ljubavi“ <i>on-line</i>	Tamara Labudović, „Rođenje je bremenito smrću, a smrt – novim rođenjem (groteskne literarne slike tijela, bolesti i umiranja)“
12:45 – 13:00	RASPRAVA	RASPRAVA
13:00 – 13:30	Zatvaranje skupa i umjetnički program (Recital o Tinu..., izvodi Anđela Žužul, studentica Akademije dramskih umjetnosti u Zagrebu)	
13:30 – 14:30	OBJED	

PLENARNA PREDAVANJA

---

prof. dr. sc. **Tihomil Maštrović**
redoviti profesor u trajnom zvanju
HAZU
tmastrovic@hazu.hr

ZADARSKE STRANICE KANONSKIH DRAMATIČARA HRVATSKE MODERNE

U Zadru u razdoblju hrvatske moderne borave duže ili kraće vrijeme i književno stvaraju i aktivni su u kulturnom životu brojni hrvatski književnici: Vladimir Nazor, Dinko Šimunović, Milutin Cihlar Nehajev, Jakša Čedomil, Rikard Katalinić Jeretov, Joe Matošić, Ivan Andrović, Josip Bersa i drugi. Posebice, u tom je gradu zapaženo stvaralaštvo kanonskih dramatičara hrvatske moderne: Ive Vojnovića, Srđana Tucića i Milana Begovića. Vojnović u Zadru završava svoju sjajnu *Dubrovačku trilogiju*, Tucić objavljuje dramu *Povratak*, prema nekim književnopovijesnim ocjenama najbolju dramu hrvatske moderne, te Begović koji objavljuje dramu, libreto, zbirku soneta *Život za cara*, pjesme i dr.

Kako moderna u hrvatsku književnost donosi otvorenost prema suvremenim europskim književnim zbivanjima i stilskim tokovima, važno je istaći da je u Zadru postojala ona osebjuna duhovna intelektualna klima koja se razvila u sredini gdje su bili snažni europski kulturni utjecaji, napose oni romanističke provenijencije. Komparatistička istraživanja jasno pokazuju da su na hrvatsku književnost u doba moderne nezaobilazan utjecaj imale mediteranske književnosti, osobito talijanska i francuska. Ujedno, modernistički paradigmatično, književnu produkciju, nastalu ili pak objavlvenu u zadarskoj sredini, odlikuje stilski pluralizam, i to u rasponu od zakašnjelog realizma, preko simbolističkih i impresionističkih književnih ostvarenja, do verističkih i futurističkih djela.

Isto tako, i kazališni život Zadra određen je bogatim talijanskim kazališnim repertoarom. Dvojezičnost intelektualne, pa dakle i književne populacije, uklonila je jezičnu barijeru, što posljedično znači da je svaki hrvatski dramski pisac, posjećujući talijansko kazalište u Zadru, mogao upoznati suvremeni europski repertoar, u često vrhunskim interpretacijama, te da su i ta umjetnička iskustva nedvojbeno mogla utjecati na njihovo stvaralaštvo. Zanimljiv je podatak da Vojnović za boravka u Zadru 1901. sam prevodi prvi dio *Trilogije – Allons enfants!* na talijanski, nadajući se da će njegovu dramu na svom gostovanju izvoditi Ermete Novelli, poznati talijanski dramski glumac.

Uz činjenicu da se u Zadru razvija bogata izdavačka djelatnost; naročito preko Hrvatske knjižarnice i Matice dalmatinske te izlazi brojna književna periodika, s pravom se može zaključiti da uloga Zadra, sa svojim pluralističkim književnim i kazališnim ambijentom, u hrvatskoj moderni nije efemerna, naprotiv, poslije Zagreba, taj je jadranski grad nedvojbeno najvažniji toponim u hrvatskom književnom krajoliku kraja XIX. i početka XX. stoljeća.

THE ZADAR PAGES OF CROATIAN MODERNIST CANONICAL DRAMATISTS

During the Croatian modernist period in Zadar, for a longer or shorter time, many Croatian poets created literature and were active in cultural life: Vladimir Nazor, Dinko Šimunović, Milutin Cihlar Nehajev, Jakša Čedomil, Rikard Katalinić Jeretov, Joe Matošić, Ivan Andrović, Josip Bersa and others. In particular, the creatorship of Croatian modernist canonical dramatists was noted in that town: Ivo Vojnović, Srđan Tucić and Milan Begović. In Zadar, Vojnović finishes his great *Dubrovnik Trilogy*, Tucić publishes the drama *Return*, by some literary historic accounts the best drama of the Croatian modernist period, and Begović publishes a drama, libretto, a collection of sonnets *A life for an emperor*, poems etc.

As the modernist period brings openness towards contemporary European literary events and stylistic streams to Croatian literature, it is important to point out that in Zadar there existed that peculiar spiritual and intellectual climate that developed in an environment of strong European cultural influence, especially that of novelistic provenance. Comparatist studies clearly show that Mediterranean literature had an unavoidable influence on Croatian literature in the modernist period, especially that of Italy and France. At the same time, and paradigmatically modernist, the literary production made or published in the Zadar area is marked by stylistic pluralism ranging from a late realism through to symbolistic and impressionistic literary accomplishments, up to veristic and futuristic works.

In the same vein, Zadar's theatric life is determined by a rich Italian theatre repertoire. The biliguallity of the intellectual, and thereby literary population, had removed the language barrier, consequently meaning that every Croatian drama writer could familiarize themselves with the contemporary European repertoire by visiting the Italian theatre in Zadar, often in exquisite interpretations, and that those artistic experiences could have undeniably influenced their creatorship. An interesting fact is that Vojnović translated the first part of the *Trilogy – Allons enfants!* into Italian alone during his stay in Zadar in 1901, hoping that his drama will be performed by Ermete Novelli, a famous Italian actor in residency.

With the fact that there was rich publishing activity in Zadar; especially the numerous literary periodicals put out through *Hrvatska knjižarnica* and *Matica dalmatinska*, it can rightly be concluded that with its pluralistic literary and theatric ambient, Zadar's role in Croatian modernism isn't ephemeral, on the contrary, after Zagreb, that Adriatic town is undoubtedly the most important toponym in the Croatian literary landscape at the end of the 19th and beginning of 20th century.

doc. dr. sc. **Ivana Drenjančević**
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
ivana.dranjancevic@ffzg.hr

ŠTO NAM UJEVIĆEVI KNJIŽEVNI TEKSTOVI MOGU REĆI O VLASTITOJ INTERPRETACIJI?

Književni opus Tina Ujevića neobično je bogat i slojevit te nas trajno poziva da mu se uvijek iznova vraćamo, da ga iznova čitamo i iznova tumačimo. Znanstveni skup posebna je prigoda koja podrazumijeva okupljanje i susretanje različitih interpretativnih vizura, njihovo nadopunjavanje, ali i sučeljavanje. Stoga mi se u ovoj prigodi čini posve prikladnim ukazati na činjenicu da se mnogobrojni Ujevićevi što pjesnički, što prozni radovi mogu, između ostaloga, čitati i kao komentari književnih tekstova o njihovoj vlastitoj interpretaciji. Donoseći odabrane primjere Ujevićevih lirskih pjesama, pjesničkih proza i eseja, u radu će se nastojati skrenuti pažnja na, kako sam Ujević kaže, "nedoumički skepticizam o lingvističkim sredstvima izražavanja" koji je za njegove tekstove karakterističan i koji se na manje ili više izravan način može iščitati iz njegovih tekstova.

WHAT CAN UJEVIĆ'S TEXTS TELL US ABOUT THEIR OWN INTERPRETATION?

Tin Ujević's literary work is unusually rich and layered and it constantly invites us to return to it, to read it again and to interpret it again and again. The scientific conference is a special occasion that implies the gathering and meeting of different interpretive perspectives, their complementing, but also confrontation. Therefore, on this occasion, it seems quite appropriate to point out the fact that many of Ujević's works, both poetic and prose, can, among other things, be read as comments on literary texts about their own interpretation. Bringing selected examples of Ujević's lyrical poems, poetic prose and essays, the paper will try to draw attention to, as Ujević himself says, "ambiguous scepticism about linguistic means of expression" which is characteristic of his texts and which can be more or less directly read from his texts.

Jelena Alfirević Franić

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilište u Zadru

jalfirevi@unizd.hr

MEDICINA I(LI) KNJIŽEVNOST: VEZA ABORTUSA I EMOCIONOLOGIJE U DRAMI POSLJEDNJA KARIKA (1994.) LADE KAŠTELAN

Veza između medicine i književnosti poznata je još iz antičkog grčkog, Aristotelova vremena; tako semiotika još od antike slovi kao grana medicine (Barthes 1972; Romeo 1977; Bär 1988; Meier-Oeser, 1996). Cilj rada je ustvrditi kako je medicinski problem abortusa kao kontracepcijskog sredstva (engl. *birth control*) riješen u književnosti. Iz književnog emocijološkog aspekta istražiti će se diskurzivna reprezentacija abortusa, divergentne problematike na margini, na primjeru psihološke drame *Posljednja karika* (1994.) Lade Kaštelan. U središtu drame je protagonistkinja koja na razmeđu Eros-Thanatos zdvaja nad prisilnim prekidom trudnoće. Iako je za ovaj književni majčinski identitet očekivana stereotipna ranjiva egzistencijalno-emocijska kategorija, protagonistkinja Posljednje karike odbija deteriorativnu identitetsku kategoriju identitet jednako invaliditet (Alfirević 2021.) pa Kaštelan majci – neimenovanoj protagonistkinji, dodjeljuje radosni emocijski identitet. U simboličkom smislu govoreći o maternicama kao prioritetu "svijeta" (tj. uključenosti problematike ženskih prava u retorike svjetskih politika na gotovo svakodnevnoj razini), upravo je paradoksalno što se o tako aktualnom problemu abortusa u književnoj znanosti ne(dovoljno) govori. Zbog toga što je izazovna, a provokativna tema pa u književnoj znanosti o njoj vlada status quo koncepta šutnje, problematika abortusa u radu će predstaviti, kroz terminološki doprinos, kao "slijepa pjega" književne znanosti. S obzirom da je društveno aktualna problematika abortusa disproportivno tabu-tema u književnoj znanosti (poglavitito u Hrvatskoj), želi se ustvrditi pripada li ona isključivo medicinskom, bioetičkom, pravno-političkom ili (ne)religioznom aspektu. S druge strane, teorijskim metodološkim postavkama suvremene književnoznanstvene discipline – emocijologije, kroz emocijski pristup književnom identitetu protagonistkinje Posljednje karike svrha je prekinuti dugotrajnu znanstvenu šutnju nad fenomenom abortusa u književnosti te omogućiti daljnji književnoznanstveni dijalog ovom kompleksnom naracijskom konstrukt. Budući je činjenica da je tema abortusa zanemarena u dosadašnjoj književnoznanstvenoj obradi, ovdje je riječ o pionirskom radu kada govorimo o spoju teme abortusa, kao izdvojene i središnje teme rada, koja je teorijski povezana s književnim emocijama – emocijologijom. Da su medicina i književnost u sinergičnom, a ne antagoničnom, odnosu potvrditi

će i biblioterapeutski pristup (Crothers 1916., Riordan i Wilson 1989., Shrodes 1949, Bašić 2021.) diskursu o abortivnom *Posljednje karike* u izdvojenom poglavlju. U konačnici, potonja konstelacija potvrđuje ideju "nagovora" na interdisciplinarnost, za kakav se zalaže i književna emociologija, a prema postmodernom razumijevanju znanosti. Govor o problematici na margini smatra se izrazito važnim pa je temeljna svrha emociologiju i abortusnu poetiku radom predstaviti kao nove znanstvene paradigme u znanosti o književnosti.

MEDICINE AND/OR LITERATURE: THE CONNECTION BETWEEN ABORTION AND EMOTIONOLOGY IN THE PLAY POSLJEDNJA KARIKA (1994) BY LADA KAŠTELAN

The connection between medicine and literature has been known since ancient Greece; semiotics is regarded as a field of medicine since the ancient times (Barthes, 1972; Romeo, 1977; Bär, 1988; Meier-Oeser, 1996). The aim of this paper is to determine how the medical issue of abortion as a birth control is resolved in literature. A discursive representation of the issue of abortion, a divergent issue on the margins, will be explored from a literary-emotionological perspective on the example of the psychological drama *Posljednja karika* (1994), written by Lada Kaštelan. In drama's center is a female protagonist at the Eros-Thanatos crossroads who despairs at the forced termination of pregnancy. Although a stereotypical vulnerable existential-emotional category was expected for this type of literary representation of a maternal identity, the female protagonist of *Posljednja karika* refuses the deteriorating identity category of identity equals disability (Alfirević, 2021); Kaštelan thus gives the mother – an unnamed female protagonist, a joyful emotional identity. In a symbolic sense, speaking of matrices as a priority of the "world" (ie the inclusion of women's rights in the rhetoric of world politics on an almost daily level), it is paradoxical that such a current problem as abortion is not (sufficiently) discussed in literary science. Because it is a challenging and provocative topic, and the status quo of the concept of silence reigns in literary science, the issue of abortion will be presented in the paper, through a terminological contribution, as a "blind spot" of literary science. Considering that the issue of abortion is disproportionately regarded as a taboo in literary science (especially in Croatia), the paper seeks to determine whether it can be studied exclusively from the medical, bioethical, legal-political or (non)religious aspect. On the other hand, the goal is to break the long-lasting scientific silence over the phenomenon of abortion in literature by using the theoretical and methodological framework of the contemporary literary-scientific discipline – emotionology, i.e., the paper explores the emotionological approach to the

literary identity of the protagonist of Posljednja karika and paves the way for further literary-scientific dialogue on this complex narrative construct. Since the fact that the topic of abortion has been neglected in previous literary studies, this is a pioneering work when we talk about the combination of the topic of abortion, as a separate and central topic of work, which is theoretically related to literary emotions - emotionalism. That medicine and literature are in a synergistic rather than antagonistic relationship will be confirmed by the bibliotherapeutic approach (Crothers 1916, Riordan and Wilson 1989, Shrodes 1949, Bašić 2021) to the discourse on abortive *The Last Link* in a separate chapter. Ultimately, the latter constellation confirms the idea of "persuasion" to interdisciplinarity, as advocated by literary emotion, and according to the postmodern understanding of science. Talking about issues on the margins is considered extremely important, so the basic purpose of emotional studies and abortion poetics is to be presented as new scientific paradigms in the science of literature.

Ana Batinić

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

abatinic@hazu.hr

NA DVA KOLOSIJEKA

Na prvi pogled daleke i nepovezane, književnost i medicina dijele mnoge dodirne točke. S jedne strane, bolest i medicina u književnosti su prisutne kao predmet obrade književnih djela, a s druge, sami se liječnici javljaju u svojstvu književnika. Izlaganjem će se, između ostaloga, dati osvrt na jedan zanimljiv razgovor odnosno susret posvećen upravo složenom suodnosu medicine i humanistike. Susret naslovljen "Medicina i kultura" održan je 13. svibnja 1960. u okviru književno-kulturno-znanstvene manifestacije Književni petak, u Radničkom domu u Zagrebu, a urednica je bila Vera Mudri-Škunca. U njemu su sudjelovali svestrani Ivo Hergešić, nesuđeni liječnik, povjesničar književnosti, književni i filmski kritičar i prevoditelj, potom liječnik i književnik Miroslav Feldman te povjesničar medicine Lavoslav Glesinger, koji smatra kako je antiteza medicina i kultura pleonazam, budući da medicina jest kultura, ona je produkt kulture u širem smislu. Zvučni zapis ovoga Književnog petka pohranjen je u fondu Knjižnica grada Zagreba i digitaliziran 2017. godine u okviru projekta digitalizacije zagrebačke baštine.

ON TWO TRACKS

At first sight, literature and medicine seem distant and unrelated, but the two have a lot in common. On the one hand, illness and medicine are present in literature as the subject of literary work, and on the other, doctors quite often take on the role of writers themselves. This research will attempt to contribute to the discussion regarding the subject by analyzing an interesting conversation devoted to a complex relationship between medicine and the humanities. An encounter named "Medicine and culture" took place on May 13th, 1960 within Književni petak (Literary Friday), a literary, cultural, and scientific event, in Radnički dom in Zagreb and its editor was Vera Mudri-Škunca. Among others, one of the guests was the versatile Ivo Hergešić, an aspiring doctor, literary historian, literary and film critic, and translator. Furthermore, physician and writer Miroslav Feldman participated in the encounter, as well as medical historian Lavoslav Glesinger, who claims that the so-called antithesis "medicine and culture" is actually a pleonasm, since medicine is culture, it is the product of the culture in a broader sense. The sound recording of this Književni petak encounter is stored at the archives of Knjižnice grada Zagreba (Zagreb City Libraries) and after digitalization in 2017, as part of the project Digitized Zagreb Heritage, it became part of the Zagreb City Libraries' digital collections.

Rafaela Božić

Odjel za rusistiku

Sveučilište u Zadru

rbozic@inbox.ru

GILA: VIŠTICA ILI LJEKARUŠA (ROMAN MLADENKA KOSTONOĞA ŽELIMIRA PERIŠA)

Strukturalno izrazito složen roman Želimira Periša *Mladenka kostonoga* prati (prvenstveno) sudbinu "vještice" Gile od Hercegovine preko Dalmacije, Like, Istre i konačno Austrije i Beča. Složen postmodernistički kolaž igra se suvremenim poimanjem termina "vještica", dok se u narodu žene koje su se bavile liječenjem naziva vidarica/ljekaruša/moćna baba/vilovita žena. U romanu pratimo nekoliko "medicinskih slučajeva" koje Gila rješava i oni češće uključuju psihičke smetnje "pacijenata", negoli tjelesne bolesti stradalnika. Periš tako istovremeno mistificira i demistificira kako koncept "vještičarenja", tako i sam koncept pisanja romana.

GILA: WITCH OR HEALER (ŽELIMIR PERIŠ'S NOVEL MLADENKA KOSTONOGA)

The structurally extremely complex novel by Želimir Periš *Mladenka kostonoga* follows (primarily) the fate of the "witch" Gila from Herzegovina through Dalmatia, Lika, Istria, and finally Austria and Vienna. A complex postmodernist collage plays with a contemporary understanding of the term "witch". Back then, a woman who practiced healing in Croatian villages was called *vidarica* / healer / powerful mother / fairy woman. In the novel, we follow several "medical cases" that Gila solves, and they more often involve the mental disorders of "patients", rather than their physical illnesses. Periš thus mystifies and demystifies both the concept of "witchcraft" but also the very concept of writing a novel.

Sabira Hajdarević

Odjel za klasičnu filologiju

Sveučilište u Zadru

shajdarevic@unizd.hr

PROBLEMI PREVOĐENJA MEDICINSKIH IZRAZA U ARISTENETOVIM PISMIMA

Široj hrvatskoj javnosti nepoznata kasnoantička zbirka naslova *Erotska pisma* pripisuje se Aristenetu. Jedno od najvažnijih obilježja pisama Zbirke je bogata intertekstualnost, pri čemu su baš medicinski izrazi iznimno često "posuđeni" od drugih autora; autor tuđim riječima opisuje praznovjerja vezana uz začeca, plodne dane, tehnike abortiranja, ali i misteriozna metaforička "oboljenja" nesretno zaljubljenih mladića i djevojaka. Posudbe variraju i duljinom (od kratkih sintagmi ili dijelova rečenica sve do opsežnih paragrafa) i samim načinom prijenosa (citati verbatim, parafraze ili aluzije). Aristenetove intertekstualne tehnike vrlo su kompleksne, stoga se pri pripremi monografije koja će uključivati prvi prijevod ove zbirke na hrvatski jezik susrećem s problemom. Autor je pisao za obrazovane čitatelje-suvremenike, koji su bili dobro upoznati s grčkom i latinskom literarnom tradicijom pa su lako u bogatom intertekstualnom tkanju Zbirke prepoznavali odjeke ranijih tekstova, prisjećali se situacija u kojima su medicinski savjeti primjenjivani, a znali su uočiti i mjesta na kojima je Aristenet odlučio ne prenijeti pojedine (često gnjusne) detalje. Naravno, današnjem čitatelju ta šira slika nedostaje.

Postavlja se pitanje: kako adekvatno prevesti Aristenetov tekst kad se iza njega krije nevidljiva mreža dodatnih ideja, motiva i aluzija, mjestimice i važnijih od onoga u *Pismima* napisanoga?

Očito, pri analizi i adaptaciji ovakvih mjesta prijevod teksta sa starogrčkog na hrvatski tek je početna točka. Kako bi se čitatelju ponudio potpun doživljaj kompleksnosti Zbirke, potrebno je poslužiti se kritičkim aparatima svih postojećih stranih izdanja i potražiti upute na autorov "izvor" (tj. intertekst), detaljno provjeriti i originalni kontekst i metodu posudbe te ih na adekvatan način pojasniti u fusnotama. Nadalje, uočavam da postoje dijelovi pisama koji jezično i stilski odstupaju od Aristenetova izraza, što mi daje razloga sumnjati da je riječ o dodatnim (dosad neprepoznatim) posudbama, što bi pretragom starijih književnih tekstova trebalo dokazati. Dakle, moj zaključak je da u slučajevima poput ovoga (kvalitetno) prevođenje teksta sa stranog na hrvatski jezik postaje ozbiljno znanstveno istraživanje; potrebno je pronaći autorove izvore za intertekstualne posudbe, promotriti njihove kontekste, pretpostaviti razlog zašto je svaki pojedini odabran, provjeriti je li što ispušteno te, ako jest, ponuditi objašnjenje za to. U protivnom, budući čitatelj u Hrvatskoj ostaje lišen potpunog literarnog doživljaja.

Tvrdnje ću potkrijepiti nekolicinom reprezentativnih primjera iz Aristenetovih *Pisama*.

PROBLEMS REGARDING THE TRANSLATION OF MEDICAL TERMS IN ARISTAENETUS' EROTIC LETTERS

The late antique collection entitled *Erotic Letters* (attributed to Aristaenetus) is widely unknown to the Croatian public. One of its most prominent features is intertextuality. Medical terms are very frequently "borrowed" from other writers; the author uses their words to describe superstitions regarding pregnancy, women's fertile days, abortion techniques, as well as mysterious metaphorical "ailments" of youths and girls unlucky in love. These borrowings vary both in length (from short phrases or sentences to extensive paragraphs) and in transmission methods (verbatim quotations, paraphrasing, or allusions). Aristaenetus' intertextual techniques are very complex, so I am facing a problem while preparing a monograph that will contain the very first translation of the Collection into Croatian. The author wrote for the educated readers of his time, who were well acquainted with both Greek and Latin literary tradition. Therefore, they could easily recognise the echoes of previous texts in the rich intertextual patchwork of the Collection while recalling the situations when medical advice was used. Also, they were able to detect the passages where Aristaenetus decided to omit some (usually disgusting) details. Of course, today's readers have the lack of seeing the bigger picture. The following

question arises: how can Aristaenetus' text be translated adequately, given the fact that there is an invisible net of additional ideas, motifs, and allusions hiding behind it, often being more important than what is written in the Letters themselves? Obviously, the translation from ancient Greek into Croatian can only be used as a starting point when analysing and adapting these phrases. To offer the full complexity of the Collection to its reader, one must use the critical apparatuses of all existing foreign editions and find the directions towards the author's "source" (i.e. intertext), additionally check both the original context and the method of borrowing and finally, one must apply footnotes to explain the borrowing in detail. Furthermore, there are parts of the letters that linguistically and stylistically don't match Aristaenetus' overall literary expression, which makes me wonder if these are actually additional (not yet recognised) borrowings. The search of the older literary texts should prove or disapprove my assumptions. My conclusion is: in cases like this one, proper translation from the foreign language into Croatian becomes serious scientific research: it is necessary to find the author's sources for intertextual borrowings, to analyse their context, to assume why each of them was chosen, to check if anything is left out and if so, to explain why. Otherwise, the future reader in Croatia will be left without full literary experience. My claims will be supported by some representative examples taken from Aristanetus' *Letters*.

Adijata Ibrišimović-Šabić

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

adijata.ibrisimovic-sabic@ff.unsa.ba

Jelena Bavrka

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

jelena.bavrka@ff.unsa.ba

**“SINDROM PREOBRAŽENSKOG” KAO METAFORA (LIK LIJEČNIKA
PREOBRAŽENSKOG U BULGAKOVLJEVOJ PRIČI PSEĆE SRCE)**

Bulgakovljeva satira gradi, s jedne strane, prepoznatljive realne okolnosti, otkrivajući, s druge strane, nedostatke i proturječnosti životnih pojava. Izražavajući protest i negodovanje protiv deformiranih odnosa, pisac pribjegava umjetničkom preoblikovanju stvarnosti putem narušavanja njenih proporcija, ismijavanjem i oslikavanjem negativnosti na groteskni način, s ciljem naglašavanja njihove nakaradnosti ili apsurdnosti. Opšte je mjesto

da je u tom smislu Bulgakov neposredni Gogoljev nasljednik. Ako su Tolstoj i Dostojevski, kako se izrazio bosanskohercegovački slavist Nazif Kusturica, "postavili pitanje apsolutne vrijednosti čovjeka", a Dostojevski, pored toga, i "pitanje apsolutnog humanizma", odnosno živog života kao apsolutne vrijednosti, Mihail Bulgakov, u skladu s ovim naslijeđem, u novim društvenim, socijalnim i političkim okolnostima postavlja pitanja apsolutne moralnosti, slobode i odgovornosti za čije propitivanje mu je, između ostalog, poslužila građa iz liječničke prakse. U ovom smislu kod Bulgakova, kao i kod Čehova koji je također bio ljekar, književni lik liječnika nije i ne može biti jednoznačno pozitivan bez obzira na etički kodeks ljekarskoga poziva jer se postavlja i pitanje do koje mjere je etički kodeks uvjetovan društvenim konsenzusom. Pitanja kao što su: čime okončava žudnja čovjeka za "poboljšanjem" svijeta, šta se krije iza pojma "pravednosti", koje i kakve su posljedice ljudskih intervencija na prirodni tok stvari, te mogu li se predvidjeti moguće posljedice ovakvih i sličnih naučnih pregnuća, na osebujan način postavlja Bulgakovljeva priča *Pseće srce*. U kontekstu XXI vijeka kloniranje i genetski inženjering, naprimjer, ilustriraju nove metamorfoze i preobražaje, nove strahove, s istim pitanjima i istom filozofskom i etičkom problematikom, koje je u svojoj "čudovišnoj pripovijesti" postavio Bulgakov prije skoro stotinu godina. Oslanjajući se na teorijske postavke Jeffreyja Jeromea Cohena iz njegovog eseja *Monster culture* u radu se, pored ostalog, propituje i u kojoj mjeri tekst pripovijesti *Pseće srce* slijedi načine prikazivanja čudovišnog tijela kao kulturnog tijela.

"PREOBRAZHENSKY'S SYNDROME" AS A METAPHOR (THE LITERARY CHARACTER OF THE DOCTOR PREOBRAZHENSKY IN BULGAKOV'S STORY HEART OF A DOG)

Bulgakov's satire builds, on the one hand, recognizable real circumstances, on the other hand, revealing the shortcomings and contradictions of life phenomena. Expressing protest and resentment against deformed relationships, the writer resorts to artistically reshaping reality by distorting its proportions, ridiculing and depicting negativity in a grotesque way, to emphasize their ugliness or absurdity. It is common ground that in that sense Bulgakov is Gogol's direct successor. If Tolstoy and Dostoevsky, as the Bosnian Slavist Nazif Kusturica put it, "raised the question of the absolute value of a human being", and Dostoevsky, in addition, "the question of absolute humanism", that is, living life as an absolute value, Mikhail Bulgakov, under this legacy, in the new social and political circumstances, raises questions of absolute morality, freedom, and responsibility, for the interrogation of which, among other things, he used the material from medical practice. In this sense, with Bulgakov, as with Chekhov who was also a doctor, the literary character

of the doctor is not and cannot be unequivocally positive regardless of the ethical code of the medical vocation because the question arises to what extent the code of ethics is conditioned by social consensus. Bulgakov's novel *Heart of a Dog* in a special way raises questions such as: how ends man's desire to "improve" the world, what lies behind the concept of "justice", what are the consequences of human interventions on the natural course of things, and whether the possible consequences of such and similar scientific endeavors can be predicted? In the context of the 21st century, cloning and genetic engineering, for example, illustrate new metamorphoses and transformations, new fears, with the same questions and the same philosophical and ethical issues that Bulgakov posed in his "monstrous story" almost a hundred years ago. Leaning onto the theory presented by Jeffrey Jerome Cohen in his essay *Monster Culture*, this paper, among other things, explores to what extent the text of Bulgakov's novel *Heart of a Dog* follows the techniques of depicting a monstrous body as a cultural body.

Natalija Kaloh Vid

Filozofski fakultet Sveučilišta u Mariboru

natalia.vid@um.si

**МЕТОДЫ ПЕРЕДАЧИ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ ОТСЫЛОК К
АПОКАЛИПТИЧЕСКОМУ ПРОРОЧЕСТВУ («ОТКРОВЕНИЮ ОТ
ИОАННА») В АНГЛИЙСКИХ ПЕРЕВОДАХ ЦИКЛА РАССКАЗОВ
М.А. БУЛГАКОВА «ЗАПИСКИ ЮНОГО ВРАЧА»**

Михаил Афанасьевич Булгаков, как известно, демонстрирует преемственность апокалиптической тематике, унаследованной новым поколением литераторов от эпохи "серебряного века". Единый сюжет апокалиптического крушения мира, включающий приход зверя, последнюю битву, второе пришествие, суд и воскресение праведников, вознесение Нового Иерусалима – ссамогоначаластановитсяцентральнымвтворчестве М. А. Булгакова и в дальнейшем постоянно продумывался и обыгрывался им в его текстах. Отмеченные исследователями множественные аллюзии и цитаты из апокалиптического пророчества, которые появляются во всех произведениях М. А. Булгакова, ясно свидетельствуют об особом значении апокалиптического контекста в процессе конструирования художественного мира писателя. Становление апокалиптического контекста начинается уже в первом цикле рассказов "Записки юного врача". Эта параллель мотивирована большим числом библейских цитат

и аллюзий, составляющих основу образного строя данных произведений. Впервые появляются мотивы Спасителя, апокалиптических коней, воинства в белых одеждах, апокалиптического зверя, печатей Господних и другие. Следовательно, идея произведения может быть дешифрована только при параллельном чтении Евангелия и особенно Откровения от Иоанна. Юный врач предстает как учитель и предводитель своего “народа” (сельской медицинской бригады). Ему в буквальном смысле поклоняются и возносят молитвы. Возникает обманчивое, иллюзорное ощущение Спасения, которое довольно быстро сменяется долгим мучительным становлением самого героя, обретением им веры себя, духовным преодолением апокалиптических “казней” (устойчивые у Булгакова мотивы “распятия”, “гибельного мороза”, “тьмы”, невежества) – и выходом из “тьмы египетской”. Целью данного исследования является анализ способов передачи интертекстуальных инструментов, использованных Булгаковым, в частности неатрибуированных цитат и аллюзий для проведения параллелей с Откровением от Иоанна, в двух английских переводах, сделанных Майклом Гленни (1975) *A Country Doctor's Notebook* и Хью Аплином (2012) *A Young Doctor's Notebook*. Для того, чтобы успешно передать подобные интертекстуальные отсылки, переводчик разумеется сам должен их распознать и расшифровать. Среди приёмов, использованных обоими переводчиками, преобладают приёмы дословного перевода и компенсации. В некоторых случаях, интертекстуальные отсылки остались, к сожалению, по-видимому недопонятыми переводчиками, что привело к так называемой «потери» в переводе.

METHODS OF TRANSFERRING INTERTEXTUAL REFERENCES TO THE APOCALYPTIC PROPHECY (“JOHN’S REVELATION”) IN THE ENGLISH TRANSLATIONS OF M.A. BULGAKOV’S “NOTES OF A YOUNG DOCTOR”

One of the central themes in Mikhail Afanasyevich Bulgakov's prose, inherited from the era of the “Silver Age”, is the apocalyptic Revelation. From the beginning, a unified plot of the apocalyptic collapse of the world, which includes the arrival of the Beast, the Last Battle, the Second Coming, the Judgment and Resurrection of the Righteous and the New Jerusalem, was central in Bulgakov's works. Multiple allusions and quotes from the apocalyptic prophecy clearly indicate the special importance of the apocalyptic context in the writer's artistic world. The formation of this context began in the first cycle of short stories *Notes of a Young Doctor* in which Bulgakov used a large number of biblical quotes and allusions to the Redeemer, the Apocalyptic Horses, the Army in White Robes, the Apocalyptic Beast, the Seals of the Lord and others. Consequently, *Notes of a Young Doctor* should be interpreted in the context of

the Gospel, and especially the Book of Revelation. The young doctor appears as a teacher and leader of his "people" (rural medical brigade). He is literally worshiped and prayed up. A deceptive, illusory impression of the Redeemer is rather quickly replaced by a long, painful self-establishment of the main protagonist who needs to gain faith in himself and spiritually overcome the apocalyptic "executions", such as "crucifixion", "fatal frost", "darkness", "ignorance", and an escape out of the "Egyptian darkness". This study aims to analyze the strategies of transferring these intertextual references, in particular unattributed quotations and allusions from the Book of Revelation, in two English translations by Michael Glenny (1975) *A Country Doctor's Notebook* and Hugh Aplin (2012) *A Young Doctor's Notebook*. To successfully convey such intertextual references, the translator must, of course, recognize and decipher them in the original. Among the techniques used by both translators, literal translation and compensation prevail. Unfortunately, in some cases, intertextual references remained misunderstood by translators which resulted in the so-called "loss" in translation.

Mario Kolar

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

mario.kolar@uniri.hr

UMJETNOST KAO BOLEST U DJELIMA PAVLA PAVLIČIĆA

Počevši od njegove prve objavljene knjige, zbirke priča *Lađa od vode* (1972.), u stvaralaštvu Pavla Pavličića umjetnost i općenito kreativno stvaralaštvo često se poimaju kao bolest. Tako već u prvim Pavličićevim pričama pojedini likovi obolijevaju, pa i umiru, od prevelikog predanja svojoj umjetnosti ili svojem zanatu. S druge strane, neki drugi likovi obolijevaju ako se prestanu baviti kreativnim aktivnostima, poput slikara Mihovila iz romana *Večernji akt* (1981.). Umjetničke i kreativne aktivnosti posebno su bile kobne za brojne glazbenike iz romana *Diksilend* (1995.). Za većinu njih sviranje predstavlja bol, pa i prijatnu smrt, no radije završavaju tragično nego da se odreknu svojeg najdražeg zadovoljstva. Osim spomenutog poimanja umjetnosti kao bolesti, u izlaganju će se analizirati i Pavličićeva djela poput romana *Koraljna vrata* (1990.) i *Hladna fronta* (2016.), u kojima se problematizira što je to bolest i može li ustvari ljudska civilizacija bez bolesti.

ART AS ILLNESS IN THE WORKS OF PAVAO PAVLIČIĆ

Ever since his first published book, a short story collection *Lađa od vode* (*A Ship of Water*, 1972), in Pavao Pavličić's writing, art and creativity are in general often seen as an illness. Characters fall ill, but also die from too much dedication to their art or their craft, even in his first works. On the other hand, some of the later characters fall ill if they stop their creative work, like a painter Mihovil from the novel *Večernji akt* (*Evening Act*, 1981). Artistic and creative activities were especially lethal for many musicians in the novel *Dixieland* (*Dixieland*, 1995). For many of them playing represents pain or even a death threat, but they would rather end tragically than give up their favourite satisfaction. Besides the already mentioned perception of art as an illness, the paper will analyse Pavličić's works such as *Koraljna vrata* (*The Coral Door*, 1990) and *Hladna fronta* (*Cold Front*, 2016), which explores the concept of illness and whether humankind can exist without illnesses.

Polina Korolkova

Katedra za slavistiku i srednjoeuropske studije

Rusko državno humanističko sveučilište

korolkovapolina@mail.ru

BOLEST U VELEGRADU, VELEGRAD KAO BOLEST, BOLESTAN VELEGRAD: SANKT-PETERBURG I ZAGREB U RUSKOJ I HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI 19. I POČETKA 20. STOLJEĆA

Referat se bavi nekim od aspekata teme bolesti i ludila u književnosti. Ta tema ostaje bez sumnje jedna od najznačajnijih tema u mnogim europskim književnostima skoro svih razdoblja novijeg doba. Romantizam, realizam, moderna, ali i postmoderna posebno su osjetljivi na mentalno i fizičko zdravlje književnih junaka. Različite vrste poremećaja često (mada, naravno, ne uvijek) vezane su za prostor velikog grada – prije svega glavnog grada (Londona u engleskoj, Pariza u francuskoj, Sankt-Peterburga i Moskve u ruskoj, Zagreba u hrvatskoj književnosti i sl.). Mnogi ruski i hrvatski pisci 19. i početka 20. stoljeća ne samo da tematiziraju život velikoga grada, nego ga prikazuju kao nenormalan, bolestan, neprirodan. Grad direktno utječe na fizičko i mentalno zdravlje junaka ili se poistovjećuje s opsesijom, ludilom, bolesti (uključujući pijanstvo ili bolesno sanjarenje, halucinacije i sl.).

ILLNESS IN THE BIG CITY, THE BIG CITY AS ILLNESS, AN ILL BIG CITY: SAINT PETERSBURG AND ZAGREB IN RUSSIAN AND CROATIAN LITERATURE OF THE 19TH AND THE START OF THE 20TH CENTURY

The report deals with some aspects of the topic of illness and madness in the literature. From the 18th century, this theme remains one of the most significant in most of the European literature. Romanticism and realism, as well as modernism and postmodernism, are especially sensitive to the mental and physical health of literary heroes. Different types of diseases are often (although not always) related to the big city – primarily the capital (London in English literature, Paris in French literature, Saint Petersburg and Moscow in Russian literature, Zagreb in Croatian literature, etc.). In the 19th – early 20th century many Russian and Croatian authors write about the life of the big city as abnormal, sick, unnatural. The city influences the physical and mental health of the heroes and even becomes a kind of obsession, madness, and illness itself.

Jelena Kupsjak

Odjel za etnologiju i antropologiju
Sveučilište u Zadru
jkupsjak@unizd.hr

KNJIŽEVNOST U ŠTAMPAROVOJ VIZIJI JAVNOG ZDRAVSTVA

Andrija Štampar, liječnik, epidemiolog, diplomat, političar i u mnogočemu vizionar, snažno je obilježio javnozdravstvene sustave u mnogim dijelovima svijeta. Svojim je djelovanjem, ideološki i praktično, Andrija Štampar, liječnik, epidemiolog, diplomat, političar i u mnogočemu vizionar, snažno obilježio javnozdravstvene sustave u mnogim dijelovima svijeta. Svojim je djelovanjem, ideološki i praktično, izgradio javnozdravstveni, zdravstveni i socijalni sustav zemalja bivše Jugoslavije. Ali to, naravno, nije činio sam. Pandemijske okolnosti Štamparu su vratile popularnost koju su desetljeća izbrisala, ali na način koji on sam gotovo zasigurno ne bi odobravao. Prema radu koji se danas pripisuje samo njemu revno se odnosio kao prema "našem" i ovo će se izlaganje kroz analizu njegovih tekstova – od znanstvenih radova do književnih recenzija, od putopisa do ljubavnih pisama – fokusirati na književnost i njenu važnost za više od samo danas pojednostavljenog razumijevanja zdravlja. Štampar je tu višestruko zanimljiv. Osim što je bio inspiracija za književna djela, vidio je književnost u svim oblicima kao ljudsku potrebu i našao se na poziciji u kojoj oko toga može nešto napraviti. Rad će pokušati prikazi kako je tzv. Štamparova

metoda vidjela književnost, kako se prema njoj odnosila i postaviti neka pitanja o njenim učincima, kao i istaknuti značenje i važnost demokratizacije književnosti unutar tako zamišljenog javnog zdravstva.

LITERATURE IN ŠTAMPAR'S VISION OF PUBLIC HEALTH

Andrija Štampar, a physician, epidemiologist, diplomat, politician, and in many ways a visionary, has strongly marked public health systems in many parts of the world. Through his actions, ideologically and practically, he built the public health, health, and social system of the countries of the former Yugoslavia. But, of course, he did not do it alone. While pandemic circumstances have returned to Štampar the popularity that had eroded through decades, he himself would almost certainly not approve of the ways this has transpired. He zealously treated the work attributed to him today as "ours" and this presentation will focus on literature and its importance for more than just simplified ideas of health we have today through the analysis of his texts - from scientific papers to literary reviews, from travelogues to love letters. Štampar is interesting here in many ways. In addition to being an inspiration for literary works, he saw literature in all its forms as a human need and found himself in a position where he could do something about it. The paper will try to show how the so-called Štampar's method looked at the literature and how it treated it. It will raise questions about its effects, as well as highlight the meaning and importance of democratizing literature within so imagined public health.

Tamara Labudović

Filološki fakultet Nikšić

Univerzitet Crne Gore

tamaraplubudovic@gmail.com

tamarap@ucg.ac.me

ROĐENJE JE BREMENITO SMRĆU, A SMRT – NOVIM ROĐENJEM (GROTESKNE LITERARNE SLIKE TIJELA, BOLESTI I UMIRANJA)

U radu ćemo proučavati karnevalske elemente u romanima *Moja sestra Elida* Mirka Kovača i *Heroj na magarcu* Miodraga Bulatovića. Teorijski stavovi o karnevalu i karnevalizovanoj literaturi Mihaila Bahtina biće polazna tačka za naše istraživanje. Groteskne slike tijela, zarazne bolesti, inceste, trudnoće i scene umiranja u navedenim romanima sagledaćemo kroz karnevalske kategorije i kroz osnovnu ideju karnevala – *Rođenje je bremenito smrću, a smrt – novim rođenjem*.

BIRTH IS PREGNANT WITH DEATH, AND DEATH – WITH A NEW BIRTH (GROTESQUE LITERARY IMAGES OF THE BODY, DISEASE AND DEATH)

In this paper, we will be studying elements of carnival in the following novels: *My Sister Elida* by Mirko Kovač and *The Hero on a Donkey* by Miodrag Bulatović. Mikhail Bakhtin's theoretical views on carnival and carnivalized literature will be the starting point of our research. Grotesque imagery of the body, infectious diseases, incest, pregnancy and dying scenes in these novels will be seen through carnival categories and through the basic idea of carnival – *Birth is pregnant with death, and death – with a new birth*.

Suzana Marjanić

Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb

suzana@ief.hr

BOLEST KAO REALIZIRANA METAFORA UMJETNOSTI – STIGMA: IZVEDBA BOLESTI

Članak dokumentira izvedbeno i tekstualno suočavanje umjetnika/ica sa sljedećim bolestima: moždani udar (Slaven Tolj), karcinom dojke (Ivana Popović), simptomi duševne patnje (D. B. Indoš), *neprilagođenost* (V. D. Trokut) i granični poremećaj osobnosti (*borderline*) (Ivica Čuljak aka Satan Panonski) (usp. Marjanić 2014, Anđelković Džambić 2019). Naslovno modificirajući knjigu Susan Sontag *Bolest kao metafora* (1978.), u kojoj je navedena teoretičarka ispisala koncept karcinoma nakon vlastitoga iskustva karcinoma dojke, upućujem na bolest kao realiziranu metaforu kada se umjetnici/ice suočavaju s bolešću duše i/ili bolesti tijela kao svojevrstne transgresije umjetničkoga stvaranja. Naime, nakon iskustva raka dojke i liječenja kemoterapijom, Sontag objavljuje knjigu *Bolest kao metafora* kao pokušaj da se s bolesti skinе stigma kojoj se uzrok tražio u potisnutoj seksualnoj žudnji. Bila je to "medicinska istina" samo prije 40-ak godina. Jednako tako naslovno apliciram na knjigu *Stigma, zabilješke o ophođenju s narušenim identitetom* Ervinga Goffmana kojom je u sociologiju uvedeno pitanje stigme.

ILLNESS AS A REALIZED METAPHOR OF ART – STIGMA: PERFORMANCE OF DISEASE

The article documents artists' performed and written confrontation with the following illnesses: stroke (Slaven Tolj), breast cancer (Ivana Popović), symptoms of mental illness (D.B. Indoš), maladaptation (V.D. Trokut) and borderline personality disorder (Ivica Čuljak aka Satan Panonski) (cf. Marjanić 2014, Anđelković Džambić 2019). By modifying the title of Susan Sontag's book *Illness as a Metaphor* (1978), in which the aforementioned theorist wrote about the concept of cancer after her own experience with breast cancer, I refer to the illness as a realized metaphor of when artists face illness of the soul and/or body as a type of transgression of artistic creation. After her experience with breast cancer and chemotherapy treatment, Sontag published the book *Illness as a Metaphor* as an attempt to remove the stigma surrounding the illness, the cause of which was sought in repressed sexual desire. That was considered a "medical truth" only about 40 years ago. In the title, I also applied the name of the book *Stigma: Notes on the management of Spoiled Identity* by Erving Goffman, who introduced the issue of stigma into sociology.

MAJA PANDŽIĆ

Odjel za rusistiku

Sveučilište u Zadru

pandzic.maja@gmail.com

MAJOR PRONIN NA ZADATKU: "SMIJEH (KAO SREDSTVO OTPORA) JE NAJBOLJI LIJEK"

Priče špijunsko-detektivskog žanra o majoru Proninu, operativcu Izvanredne komisije za borbu protiv kontrarevolucije i sabotaze, koje je ruski autor Lev Ovalov počeo pisati 1939. godine, postigle su iznimnu popularnost nakon njihove objave. Stvorivši lik inteligentnog obavještajca kakav će se na Zapadu pojaviti tek 1953. godine u pričama Iana Fleminga o Jamesu Bondu, Ovalov je doprinio razvoju ruske kriminalističke fikcije, a njegov lik pretvorio se tijekom narednih desetljeća u ruski folklor i postao dijelom ruske svakodnevice, kako tvrdi Arsenij Zamostjanov. Iako Ovalovljeve priče naizgled propagiraju norme i vrijednosti komunističkog režima kroz karakterizaciju likova, njihove odnose i interakcije, kao i kroz prikaz pojedinčeva žrtvovanja za opće dobro, Proninovi komični neuspjesi u prvoj priči generiraju podtekst drugačijeg

sadržaja – podtekst ismijavanja totalitarizma i nošenja s istim – koji se također može promatrati kao potencijalni razlog njihove popularnosti. Naime, humor predstavlja iscjeljujuće i subverzivno sredstvo budući da kroz stvaranje pozitivnih emocija doprinosi održanju mentalnog i fizičkog zdravlja (Fredrickson i Branigan, 2005; Fredrickson i drugi, 2000), te omogućuje pojedincu da prijeteću situaciju preispita iz manje stresne pozicije pretvarajući ju u objekt neozbiljne igre. Rad će stoga ponuditi analizu humora u prvoj Ovalovljevoj priči o Proninu “Plavi mačevi”, te sagledati kako književnost koja potiče čitatelja na smijeh preuzima istu subverzivnu i iscjeljujuću moć.

MAJOR PRONIN ON ASSIGNMENT: “LAUGHTER (AS A MEANS OF RESISTANCE) IS THE BEST MEDICINE”

The stories of the spy-detective genre featuring Major Pronin, an intelligence operative working for the All-Russian Extraordinary Commission for Combating Counter-Revolution and Sabotage that the Russian author Lev Ovalov began writing in 1939, gained exceptional popularity following their publication. By creating a brilliant operative, a kind which would not appear in the West until Ian Fleming's James Bond in 1953, Ovalov contributed to the development of Russian crime fiction, while his character transformed into Russian folklore over the following decades and became a part of Russian everyday life, according to Arsenij Zamostjanov. Although Ovalov's stories seem to propagate the norms and values of the communist regime through characterization, the relationships between characters and their interactions, as well as through the portrayal of the individual's sacrifice for the common good, Pronin's comic failures in the first story generate a subtext of different content – the subtext of ridiculing totalitarianism and coping with it – which can be seen as a potential reason for their popularity as well. Namely, humor represents a tool for healing and subversion because it contributes to maintaining mental and physical health by creating positive emotions (Fredrickson and Branigan, 2005; Fredrickson et al., 2000), and allows the individual to reconsider the threatening situation from a less stressful position by transforming it into an object of frivolous play. The paper will therefore offer an analysis of humor in Ovalov's first story featuring Pronin, “The Blue Swords”, and look at how literature which encourages the reader to laugh takes on the same subversive and healing power.

Antonia Pintarić

Odjel za rusistiku
Sveučilište u Zadru

pintaricantonia@gmail.com

MENTALNI STIL: KIRURG SAMBIKIN U ROMANU A. PLATONOVA SRETNJA MOSKVA

Cilj je rada istražiti jezik kroz koji se predstavlja lik znanstvenika, kirurga Sambikina u romanu Andreja Platonova *Sretna Moskva*. U životu Platonovljeve Moskve, kako grada tako i djevojke, zbog koje pate, koju više ili manje uspješno vole i oblikuju znanstvenici i inženjeri, osobito mjesto zauzima kirurg Sambikin svojim pristupom fenomenu bolesti i izlječenja, istraživanja odnosa života i smrti, i nastojanja znanstvenog promišljanja problema koji suštinski ostaju neuhvatljivima i nepogodnima. Analizirajući jezik iz perspektive kognitivne lingvistike, s naglaskom na teoriju konceptualne metafore, istražujemo mentalni stil (*mind style*) lika koji traži izvor besmrtnosti u leševima.

MENTAL STYLE: SURGEON SAMBIKIN IN A. PLATONOV'S NOVEL HAPPY MOSCOW

The aim of the paper is to research the language through which the character of the scientist and surgeon Sambikin is presented in Andrei Platonov's novel *Happy Moscow*. In the life of Platonov's Moscow, the city and also the young woman, who is the source of suffering, more or less successfully loved and formed by scientists and engineers, a special place is occupied by the surgeon Sambikin with his approach to the phenomenon of disease and healing, exploring the relationship between life and death, and his striving to a scientific approach of solving problems that essentially remain elusive and inconvenient. Analysing the language from the perspective of cognitive linguistics, with an emphasis on the conceptual metaphor theory, we will research the mind style of a character who seeks the source of immortality in corpses.

Kristina Posilović
kristina.posilovic@gmail.com

BOLEST KOJA TO (NI)JE: MELANKOLIJA (TATJANA GROMAČA BOLEST SVIJETA I BOŽANSKA DJEČICA)

Suvremena tumačenja melankolije prepoznaju i njezinu emancipatorsku ulogu koja se u (post)tranzicijskom okruženju mahom odnosi na raskrinkavanje simptoma izvrnutoga vremena: ideologije konzumerizma, prodora nacionalizma i zagušenosti imaginativnosti. Gubitak se, posljedično tome, manifestira u formama egzistencijalnih ugroza, degradacije rada i radništva te sveopće mentalne propasti. Na narativnoj razini, Gromača se u djelima *Bolest svijeta* i *Božanska dječica* pisanjem opire tradicionalnoj (medicinskoj) klasifikaciji psihičkih oboljenja koja zahvaća i melankoliju, na način da artikulaciju gubitka smješta u transcendentalni realitet priče.

THE ILLNESS THAT IS (NOT): MELANCHOLIA (TATJANA GROMAČA'S ILLNESS OF THE WORLD AND DIVINE CHILDREN)

Contemporary interpretations of melancholy also recognize its emancipatory role, which is primarily related to revealing the symptoms of a twisted time in a (post)transitional environment: the ideology of consumerism, the breakthrough of nationalism and the muffling of imaginativeness. Consequently, the loss manifests in the forms of existential threats, degradation of work and labor, and widespread mental collapse. At the narrative level, Gromača opposes the traditional (medical) classification of mental illness which also includes melancholy, in her works *The Illness of the World (Bolest svijeta)* and *Divine Child (Božanska dječica)* by placing the enunciation of loss in the transcendental reality of the story.

Natalija Strel'nikova

Katedra za ruski jezik

Peterburško državno elektrotehničko sveučilište "LÈTI"

tashastrel@mail.ru

ТЕМА ПАНДЕМИИ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

Статья посвящена теме эпидемии и пандемии. Как эти проблемы отражаются в современной русской прозе? Тема рассматривается на примере пьесы Е. Водолазкина "Сестра четырех", романа В. Сорокина "Метель", сценария Л. Улицкой "Чума...", рассказа Л. Петрушевской "Гигиена".

TOPICS OF CONTEMPORARY RUSSIAN LITERATURE

This article is dedicated to the topic of epidemic and pandemic. How are these problems reflected in contemporary Russian prose? The topic is examined through the following examples: Vodolazkin's play "Sister of Four", Sorokin's novel "Snowstorm", Ulitskaya's script "The Plague" and Petrushevskaya's story "Hygiene".

Krešimir Šimić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku

ksimic@ffos.hr

TRAGOM RECEPCIJE NORTHROPA FRYEA U HRVATSKOJ ZNANOSTI O KNJIŽEVNOSTI I NJEGOVO TERAPIJSKO IMPOSTIRANJE KNJIŽEVNOSTI

Nakon što je 1996. godine knjigom *The Correspondence of Northrop Frye and Helen Kemp, 1932–1939*. započelo kritičko izdavanje djela kanadskog književnog teoretičara Northropa Fryea (*Collected Works of Northrop Frye*) došlo je do proliferacije studija o Fryeu, pa i revizionističkih mišljenja. Unatoč pojačanom interesu za njegovo djelo, u hrvatskoj znanosti o književnosti (i prijevodnim aktivnostima) uglavnom je riječ o referiranju na *Anatomy of Criticism*. U referatu će stoga, nakon uvida u recepciju Fryea u hrvatskoj znanosti o književnosti, biti riječi o Fryeevim kasnijim djelima, tzv. knjigama

o Bibliji (*The Great Code*, 1982; *Words with Power*, 1990 i *The Double Vision*, 1991), odnosno o središnjem pojmu koji se tim djelima uvodi u opticaj: kerigma. Upravo kerigma upućuje u Fryeevo shvaćanje književnosti kao terapijske djelatnosti, i to u smislu oslobađanja od narcizma, ega zatvorenog u sebe.

TRACKING THE RECEPTION OF NORTHRUP FRYE IN CROATIAN LITERATURE SCIENCE AND HIS THERAPEUTIC IMPOSITION OF LITERATURE

With the release of *The Correspondence of Northrop Frye and Helen Kemp, 1932–1939* in 1996, a critical publication of the work of the Canadian literary theorist Northrop Frye began (*Collected Works of Northrop Frye*). Soon after, a rapid increase in the number of studies on Frye appeared, including revisionist opinions. But despite the increased interest in his work, especially his later works, the Croatian literary science (and translation activities) mostly focused on *Anatomy of Criticism*. This paper will, therefore, after an insight into the reception of Frye in Croatian literary science, talk about Frye's later works, the so-called books on the Bible (*The Great Code*, 1982; *Words with Power*, 1990 and *The Double Vision*, 1991), that is, on the central concept introduced into these works: kerygma. It is the kerygma that refers to Frye's understanding of literature as a therapeutic activity, in the sense of liberation from narcissism, an ego closed in on itself.

Sanja Vrcić-Mataija

Odjel za nastavničke studije u Gospiću

Sveučilište u Zadru

smataija@unizd.hr

BOLEST I DJEČJI LIK – MARGINALIZIRANI PROSTORI DJEČJE KNJIŽEVNOSTI

U radu se interpretira ulogu bolesti u procesu sazrijevanja dječjih likova te u njihovu odnosu prema likovima odraslih u dvama romanima Nade Iveljić: *Svrčkovno brdo* i *Želiš li vidjeti bijele labudove?*. Slijedom naratološke književne teorije (Rimmon-Kenan 1989., Bal 1999., Peleš 1999., Grdešić 2015.), definirana je pripadnost romana tipu međugeneracijskog romana u narativnom smislu određenog odnosom djeteta i odrasle osobe kao specifičnim oblikom sociemske

narativne figure, uvjetujući realističnu romanesknu pripovjednu strategiju obilježenu izostankom klasične pustolovine s naglašenom psihologizacijom. Stupanjem u bliske odnose s likovima odraslih, u oba romana dječji likovi traže i/ili nude nadomjestak za emocionalnu prazninu uvjetovanu bolešću i/ili disfunkcionalnim obiteljskim kontekstom, nalazeći u drugima – bolesnima, katalizatore vlastitih emocionalnih previranja, dijeleći s njima osobinu drugosti (bolest, invaliditet, osamljenost, nemoć). Uočen postupak uzajamnog djelovanja dječjeg i lika odrasle osobe na izgradnju identiteta pretpostavlja obostranu promjenu, sazrijevanje, stjecanje uvida, znanja i moći. Vremenski je okvir oba romana kontekstualiziran u ratne devedesete, pri čemu se njihova funkcionalnost prepoznaje kao traumatizirana pozadina iz koje izranjaju likovi odraslih marginalaca, ratnih stradalnika te dječji likovi – osamljenici. Svojevrсни (hetero)utopijski (Foucault 2013.) prostorni imaginarij bolnice/lječilišta i doma za starije na ontenskoj razini romana otvara pitanje uloge marginaliziranih prostora dječje književnosti te s tim u vezi pitanje odbačenosti, (ne)humanosti, (ne)prolaznosti i nadasve potrebe za bliskosti, u ljudskom i/ili književnom obličju pri čemu intertekstualno prizivanje temeljnih vrijednosti *Maloga princa* ima ključnu ulogu u poimanju književnosti kao prostora ozdravljenja.

DISEASE AND THE CHILD CHARACTER – MARGINALIZED SPACES OF CHILDREN'S LITERATURE

The paper interprets the role of disease in the process of maturation of child characters and in their relationships towards adult characters in two novels by Nada Ivešlić: *Svračkovo brdo* and *Želiš li vidjeti bijele labudove?*. Following the narratological literary theory (Rimmon-Kenan 1989, Bal 1999, Peleš 1999, Grdešić 2015), the affiliation of the novel to the type of intergenerational novel is defined in the narrative sense, determined by the relationship between a child and an adult as a specific form of a societal narrative figure, conditioning a realistic novelistic narrative strategy marked by the absence of a classic adventure with pronounced psychologization. By entering into close relationships with adult characters, child characters in both novels seek and/or offer a substitute for emotional emptiness caused by illness and/or by dysfunctional family situations, finding in others - the sick ones, catalysts for their own emotional turmoil, sharing with them the trait of otherness (illness, disability, loneliness, infirmity). The observed process of the interaction of the child and the character of an adult person on the construction of identity presupposes mutual change, maturation, acquisition of insight, knowledge and power. The time frame of both novels is contextualized in the war-torn nineteen nineties, where their functionality is recognized as a traumatized background from which the characters of adult marginalized people, war victims and child characters - loners, emerge. A kind of (hetero)utopian

(Foucault 2013) spatial imaginarijuma of the hospital/sanatorium and nursing home at the ontemic level of the novel brings up the question of the role of marginalized spaces of children's literature and with the connection to that the question of rejection, (in)humanity, (in)transience and above all, the need for closeness, in human and/or literary form where the intertextual invocation of the fundamental values of *Little Prince* plays a key role in the conception of literature as a space of healing.

Josip Vučković

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

josipvuckovic@yahoo.com

APOLOGIJA PATNJE U TEKSTU VARH NEMOĆI GOVOREN'JE IZ VARTLA PETRA LUCIĆA

S porastom svijesti da kulture bol i patnju različito poimaju i da se različito prema njima odnose (Zborowski 1969, Cohen 2010), povjesničari su počeli pokazivati sve veće zanimanje za proučavanje boli i patnje u društvima iz prošlosti (Morris 1991, Rey 1995, Moscoso 2012, Bourke 2014, Boddice 2014). Budući da u oblikovanju poimanja i retorike patnje i boli sudjeluju i književni tekstovi, proučavanje mijena u književnome prikazivanju i vrednovanju patnje i boli smatra se važnim dijelom njihove povijesti. Iako se patnja pojavljuje kao tema u brojnim religioznim tekstovima starije hrvatske književnosti, nema mnogo religioznih tekstova koji su isključivo posvećeni toj temi. Ovaj će rad biti posvećen jednome takvome tekstu koji se pod naslovom *Varh nemoći govoren'je* sačuvao na ff. 122v–126v *Vartla* (Arhiv HAZU, sign. IV a 31), trogirskoga rukopisnoga zbornika nabožnih stihova i proze koji je krajem 16. stoljeća kompilirao Petar Lucić za potrebe redovnica benediktinskoga samostana sv. Nikole (Kolumbić 1990). Posrijedi je poučni tekst u kojemu se pomoću biblijskih i patrističkih citata i pažljivo odabranih egzempala argumentira da patnja nije nepoželjna sastavnica ovozemaljskoga života nego stanje koje olakšava spasenje. Tekst iz Lucićeva *Vartla* usporedit će se sa svojim dosad neprepoznatim srednjovjekovnim predloškom, s latinskom propovijedi *De infirmitatibus* iz zbirke *Sermones discipuli Johanna Herolta* (†1468.). Posebna će se pažnja pritom posvetiti postupcima prilagodbe latinskoga propovjedničkoga predloška hrvatskim redovnicama. Osim toga, analizirat će se i značenja koja tekstu *Varh nemoći govoren'je* pribavlja

rukopisni kontekst zapisa u *Vartlu*, odnosno njegov smještaj među mučeničkim legendama (usp. Kolumbić 1990: 40).

(Ovaj je rad financirala Hrvatska zaklada za znanost projektom IP-2020-02-5611 *Predmoderna hrvatska književnost u europskoj kulturi: kontakti i transferi.*)

APOLOGY OF SUFFERING IN THE TEXT *VARH NEMOĆI GOVOREN'JE* [A DISCOURSE ON INFIRMITIES] IN PETAR LUCIĆ'S *VARTAL* [GARDEN]

With the rise of awareness that cultures differ in their conceptualization and management of suffering and pain (Zborowski 1969, Cohen 2010), historians have increased their interest in studying suffering and pain in past societies (Morris 1991, Rey 1995, Moscoso 2012, Bourke 2014, Boddice 2014). Since conceptualization and rhetoric of suffering and pain are partially shaped by literature, the study of changes in the literary representation and evaluation of suffering and pain is a prominent part of their history. Although many old Croatian religious texts touch upon suffering, very few are exclusively about this topic. This paper will interpret one such text, titled *Varh nemoći govoren'je* [A discourse on infirmities], found at ff. 122v-126v of *Vartal* [Garden] (Archive of the Croatian Academy of Sciences and Arts, sign. IV a 31), a Trogir manuscript assortment of religious verses and prose compiled by Petar Lucić at the end of the 16th century for the needs of nuns at the Benedictine monastery of St. Nikola (Kolumbić 1990). It is an educational text which argues, with the help of biblical and patristic quotations and carefully selected exempla, that suffering is not an undesirable component of earthly life, but a condition that facilitates salvation. I will compare the text from Lucić's *Vartal* with his hitherto unrecognized medieval source, the Latin sermon *De infirmitatibus* from the collection *Sermonesdiscipuli* written by Johannes Herolt († 1468), in order to uncover the strategies used to adjust the Latin preaching template to Croatian readers in a female monastic community. In addition, I will interpret the meanings that the text *Varh nemoći govoren'je* acquires from its manuscript context in *Vartl*, that is, its placement among the saint legends involving martyrdom (Kolumbić 1990: 40).h6

(This work has been fully supported by Croatian Science Foundation under the project IP-2020-02-5611 *Premodern Croatian Literature in European Culture: Contacts and Transfers.*)

B) TIN UJEVIĆ (130. GODIŠNJICA ROĐENJA)

Marijana Bašić

Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
mabasic@unizd.hr

Sanja Baričević

Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
sbaricev@unizd.hr

GRAMATIČKA I LEKSIČKA OBILJEŽJA POETSKOGA DISKURSA TINA UJEVIĆA

Pjesnik, esejist, prevoditelj Tin Ujević (1891 – 1955) stvara bogat *pluralan* i *polifon* poetski opus. Sadržajno širok tematsko-motivski raspon i jezično *obilje* gramatičke oblikotvornosti (Peti 1980/81: 226) jedna su od obilježja Ujevićeva pjesništva koje nastaje u okviru različitih stilova od parnasovstva i simbolizma, u prvoj fazi stvaranja (*Lelek sebra*, 1920, *Kolajna*, 1926) do ekspresionizma, simultanizma, kubizma, futurizma i nadrealizma u kasnijim fazama stvaranja (*Auto na korzu*, 1932, *Ojađeno zvono*, 1933, *Žedan kamen na studencu*, 1955) (Stamać 2004: 77). U ovome se radu usredotočuje na leksičku sastavnicu njegova opusa. Poetski se opus Tina Ujevića raščlanjuje u okviru kvantitativne lingvistike. Rječnička se složenost utvrđuje na osnovi leksičke raznolikosti i leksičke gustoće. Osobitost jezika i stila tumači se na temelju zastupljenosti pojedinih vrsta i oblika riječi. Na primjeru najzastupljenijih leksema utvrđuje se njihovo značenje u Tinovu poetskom stvaralaštvu. Zastupljenost pojedinih leksema povezuje se s temeljnim motivima njegova stvaralaštva te čini okvir za interpretaciju značenjske složenosti i višeslojnosti njegova poetskoga diskursa.

GRAMMATICAL AND LEXICAL COMPONENT OF POETIC DISCOURSE OF TIN UJEVIĆ

A poet, an essayist, and a translator Tin Ujević (1891-1955) created a rich *plural* and *polyphonic* opus. Broad topics, motive related content and linguistic *abundance of grammatical design* (Peti 1980/81: 226) are some of the characteristics of his poetry, which was created in the framework of different styles, from parnassism and symbolism in the first phase of his work (*Leleksebra*, 1920, *Kolajna*, 1926), to expressionism, simultanism, cubism, futurism and surrealism in the later phases of his creating (*Auto nakorzu*, 1932, *Ojađeno zvono*, 1933, *Žedan kamen na studencu*, 1955) (Stamać 2004: 77). This work

focuses on the lexical component of his opus. The poetic work of Tin Ujević is analyzed in the framework of quantitative linguistics. Lexical complexity is determined by lexical diversity and lexical density. The characteristics of language and style used are interpreted through the presence of individual kinds and forms of words. Based on the most represented lexemes, we determine their meaning in Tin's poetic work. Representation of individual lexemes relates to the basic motives of his work, and it forms the framework for the interpretation of semantic complexity and multilayeredness of his poetic discourse.

Ana Batinić

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

abatinic@hazu.hr

GRABANCIJAŠI I LITERARNI FAKINI. TIN UJEVIĆ I KREŠIMIR KOVAČIĆ

Povod pobližem istraživanju Ujevićeva odnosa s novinarom, publicistom, prevoditeljem i književnikom Krešimirom Kovačićem (Zagreb, 1889. – Zagreb, 1960.) pronalazak je dosad nepoznate dopisnice Tina Ujevića upućene Kovačiću iz Splita 15. rujna 1910. godine. Dopisnica je otkrivena u Kovačićevoj književnoj ostavštini pohranjenoj u arhivu Odsjeka za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, na istom mjestu gdje se danas čuva i književna ostavština Tina Ujevića. Poznato je da su Ujević i Kovačić bili prijatelji još iz mladih dana, a iz toga razdoblja datira i pronađena dopisnica. Taj odnos međutim, suprotno očekivanjima, nije moguće rekonstruirati na temelju korespondencije, jer u Ujevićevoj ostavštini nije registrirano nijedno Kovačićevo pismo, razglednica ili dopisnica (usp. Sabrana djela, Korespondencija), a u Kovačićevoj je ostavštini otkrivena samo spomenuta Ujevićeva dopisnica – iako Ujević upravo u njoj spominje još pisama koja su razmijenili! Za dobivanje detaljnijeg uvida u njihov suodnos preostaju nam, stoga, njihovi objavljeni tekstovi u kojima izravno pišu jedan o drugome ili se spominju tek usputno.

NECROMANCERS AND LITERARY RASCALS. TIN UJEVIĆ AND KREŠIMIR KOVAČIĆ

An immediate cause for a closer study of Ujević's relationship with a journalist, publicist, translator and writer Krešimir Kovačić (Zagreb, 1889 – Zagreb, 1960) was the discovery of an unknown until now postcard sent to Kovačić by Tin Ujević on September 15th 1910 from Split. The postcard was found in Kovačić's literary bequest kept at the archives of the Division of the History of Croatian Literature, Institute of the History of Croatian Literature, Theatre and Music of the Croatian Academy of Sciences and Arts in Zagreb, the same archives where today Tin Ujević's literary bequest is kept at. It is a known fact that Ujević and Kovačić were friends in their young age, the period this newly detected postal card also dates from. This relationship, however, contrary to what could be expected, cannot be reconstructed on the basis of correspondence, because no Kovačić's letters or postal cards were found in Ujević's bequest (at least not according to the correspondence published in his Collected Works), and only the aforementioned Ujević's postal card was found in Kovačić's literary bequest – although from Ujević's short handwritten text on the postcard, it is clear that they had exchanged other letters. Therefore, for obtaining a more detailed insight in their mutual relationship, we will have to rely on the published articles in which they directly refer to each other or just offhandedly mention each other's names in different contexts.

Francisco Javier Juez Gálvez
Universidad Complutense de Madrid
juezglvez@filol.ucm.es

TIN UJEVIĆ, KNJIŽEVNI PREVODITELJ SA ŠPANJOLSKOG

Tin Ujević (1891-1955) proslavio se kao plodan prevoditelj istaknutih djela s mnogih jezika i književnosti, ali fortuna mu nije bila sklona oko književnosti na španjolskome jeziku. Za života je vidio samo dvije svoje publikacije prevedene sa španjolskog: 1934. objavio je u beogradskome *Srpskome književnom glasniku* tri pjesme trojice španjolskih autora pripadnika tzv. Generacije '27-e (R. Alberti, D. Alonso, L. Cernuda), a 1952. u zagrebačkoj Zori zbirku pripovijedaka *Trijem noći* (izvorni naslov: *El patio de la noche*, 1940), čiji je autor argentinski pisac Pablo Rojas Paz (1896-1956). U Ujevićevim *Sabranim djelima* (sv. 15, *Postuma I*, 1966) izdalo se pedesetak prepjeva pjesama još dvadesetak hispanofonih autora (iz

Španjolske, Perua, Čilea, Argentine, Meksika) iz rukopisne ostavštine, pretežno Ujevićevih suvremenika, uključujući i više pripadnika Generacije '27. Ostao je još uvijek u rukopisu i Ujevićev prepjev prvoga španjolskog epa (*Cantar de mio Cid*) i prijevodi više prozih djela. Uz *Celestinu* i tri Cervantesove *Uzorite* novele, preveo je romane svojih španjolskih suvremenika (Pérez Galdós, Palacio Valdés, Blasco Ibáñez, Pío Baroja, Alberto Insúa).

TIN UJEVIĆ, LITERARY TRANSLATOR FROM SPANISH

Tin Ujević (1891-1955) became famous as a prolific translator of prominent works from many languages and literature, but fortune was not kind to him regarding literature in Spanish. During his life he saw only two of his publications translated from Spanish: in 1934 he published three poems by three Spanish authors belonging to the so-called Generation of '27. (R. Alberti, D. Alonso, L. Cernuda) in Belgrade's *Srpski književni glasnik*, and in 1952, in Zagreb's *Zora*, he published the collection of short stories *Trijem noći* (original title: *El patio de la noche*, 1940), whose author is the Argentinian writer Pablo Rojas Paz (1896-1956). In Ujević's *Sabrana djela* (Collected Works, vol. 15, *Postuma I*, 1966), around fifty translations of poems by another twenty Hispanophone authors (from Spain, Peru, Chile, Argentina, Mexico) from the manuscript legacy were published, mostly of Ujević's contemporaries, including several members of the Generation of '27. Ujević's translation of the first Spanish epic (*Cantar de mio Cid*) and translations of several prose works still remain in the manuscript. Along with *Celestina* and three Cervantes *Exemplary Novels*, he translated novels written by his Spanish contemporaries (Pérez Galdós, Palacio Valdés, Blasco Ibáñez, Pío Baroja, Alberto Insúa).

Marina Kljajo-Radić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru

marinakljajo@yahoo.com

MISTIČNI LIRIZAM U POTRAZI ZA VJEČNOM LJUBAVI

Hrvatska katolička književnost novijega doba (krugovaškoga naraštaja) s Ankom Petričević, nadasve plodnom i duhovnom književnicom, dobiva prvu pjesnikinju koja proširuje tematsko-motivski arbitar na mistični lirizam religiozne imaginacije. Sam njezin život u strogoj klauzuri samostana sv. Klare u Splitu implicirao je jedinstveni mistično-lirski poetizam koji se reflektirao od

mladalačkih uzora, osobito Tina Ujevića i njegova poetološkog "pijanstva duha" do njezine teološko-intelektualne svijesti. Njezina poezija raste zajedno s njezinim zvanjem kontemplativnoga života gdje u prostorima transcencije Anka pronalazi tajanstveni smisao "vječnih istina" i "Vječne Ljubavi". Ona je obuzeta magičnim zovom duhovne ljubavi i platonskom mističnom čežnjom za njezinim ostvarenjem i sjedinjenjem. Takve motive nalazimo u prozi, životopisima svetaca, pripovijetkama Štefa Jurkić, ali u poeziji Anke Petričević čitatelj prvi put percipira maksimalnu duhovnu harmoniju, asketizam i oslonjenost na "Neiscrpni vječni izvor" i "Vječnost Ljubavi".

MYSTICAL LYRICISM IN SEARCH FOR ETERNAL LOVE

Croatian Catholic literature of recent times with Anka Petričević, above all a prolific and spiritual writer, gets the first poetess who extends the thematic-motive arbiter to the mystical lyricism of religious imagination. Her own life in the strict closure of the monastery of St. Clare in Split implied a unique mystical-lyrical poetism that was reflected from youthful role models, especially Tin Ujević and his poetic "drunkenness of spirit" to her theological-intellectual consciousness. Her poetry grows together with her vocation of a contemplative life, where in the spaces of transcendence Anka finds the mysterious meaning of "Eternal truths" and "Eternal love". She is overwhelmed by the magical call of spiritual love and the platonic mystical longing for its realization and unification. We find such motives in prose, biographies of saints and in short stories by Štefa Jurkić, but in Anka Petričević's poetry, the reader for the first time perceives maximum spiritual harmony, asceticism and reliance on "Inexhaustible Eternal Source" and "Eternity of Love".

Luka Šeput

Matica hrvatska

luka.seput@gmail.com

UJEVIĆEV "DUPLI SONET"

Pjesma "Ogledalo" ima posebno mjesto u Ujevićevu opusu jer se nalazi na početku niza njegovih pjesama objavljenih u zborniku *Hrvatska mlada lirika* (1914), koji predstavlja prvu knjišku prezentaciju Ujevićeve poezije. Usprkos takvoj inauguralnoj poziciji, pjesmi se nije poklanjala naročita kritička pozornost, premda ona to zaslužuje već i zbog forme u kojoj je ostvorena,

budući da pripada specifičnoj i rijetkoj sonetnoj varijanti: dvostrukom ili duplom sonetu. U tom pogledu pjesma je jedinstvena u Ujevićevu poetskom opusu, a ovaj tip soneta vrlo se rijetko i inače pojavljuje u hrvatskom pjesništvu. U radu se stoga donosi analiza pjesme te se promatra kompozicijski i semantički odnos dvaju sastavnih soneta, a u vezi s naslovnom temom te s jedne strane temeljnim fizikalnim obilježjem ogledala da udvostručava dani predmet, a s druge s metaforičkim značenjem motiva ogledala koji u književnoj memoriji uobičajeno funkcionira kao simbol refleksije ili mišljenja.

UJEVIĆ'S "DOUBLE SONNET"

The poem "Mirror" holds a special place in Tin Ujević's oeuvre because it is placed at the beginning of his poetic contribution in the *Hrvatska mlada lirika* (1914) anthology, his first public presentation in book form. In spite of this inaugural position, the poem did not receive much critical attention, although it undoubtedly deserves it just by being written in a rare and specific sonnet variant: a double sonnet. In this aspect, the poem is unique in Ujević's poetic work and this type of sonnet is also generally rarely seen in Croatian poetry. Therefore, this paper contains an analysis of the poem, a description of its composition, as well as semantic relations of its two parts, considering the primary physical capability of a mirror to reflect and therefore "to double" the given object and also considering the metaphorical meaning of the mirror-motif, which in literature traditionally functions as a symbol of reflection or thinking.

Tatjana Stupin

Ekonomsko-birotehnička i trgovačka škola Zadar

tstupin@a1net.hr

ESTETSKO ISKUSTVO KAO TEŽNJA ZA MORALNOM ISTINOM U UJEVIĆEVU ESEJU "SUMRAK POEZIJE"

Umjetnička proza "Sumrak poezije" hrvatskoga klasika Augustina Tina Ujevića (Vrgorac, 5. srpnja 1891. – Zagreb, 12. studenoga 1955.), opsežan je esej objelodanjen u zbirci *Skalpel kaosa* (1938.). Intelktualistička je konstrukcija s elementima ispovjednoga eseja, pjesničke filozofske kritike i enciklopedijske erudicije. Dimenzija recepcije teksta "Sumrak poezije" usmjerena je na samorefleksiju u kontekstu forme modela svijeta koji je u njemu prikazan. Na tragu Husserlaova raščlanjivanja fenomenoloških istraživanja predmeta koji

prodire u kognitivni život, Ujevićev esej "Sumrak poezije" razotkriva sintetske tokove svijesti implicirajući na ponašanje ega i njegovu intuitivnu značajnost. Estetsko iskustvo i težnja za moralnom istinom u Ujevićevu anticipacijskom eseju "Sumrak poezije" implicira prema mitološkoj dimenziji teksta, u skladu s Lotmanovim prikazom vrijednosti institucije književnosti. Esaj "Sumrak poezije" proizvodi diskurs alternativnog modela svijeta u kojemu demistificirana civilizacija uništava planski i sustavno svijet kulture i pjesništva. Konstruirajući svoju stvarnost kao reakciju na postojeću, Ujevićeva proza "Sumrak poezije", prikazuje iskustvo istine tragajući za aktivnim čitateljem i njegovim estetsko-povijesnim vrjednovanjem, potvrđujući dijalošku dimenziju književnosti.

THE AESTHETIC EXPERIENCE AS YEARNING FOR MORAL TRUTH IN UJEVIĆ'S ESSAY "THE TWILIGHT OF POETRY"

The artistic prose piece "Sumrak poezije" (*The Twilight of Poetry*) by the Croatian classic writer Tin Ujević (Vrgorac, 5 July, 1891– Zagreb, 12 November, 1955), is an extensive essay published in the collection of poems *Skalpel kaosa* (1938) (*Scalpel of Chaos*). It is an intellectual construction with elements of a confessional essay, poetic philosophical critique and encyclopedic erudition. The dimension of the reception of the text "Sumrak poezije" points to self-reflection in the context of the depicted world's model and its form. Following upon Husserl's analysis of phenomenological research of objects which infiltrates into cognitive life, Ujević's essay "Sumrak poezije" reveals the synthetic streams of consciousness implicating the behavior of the ego and its intuitive significance. The aesthetic experience and striving for moral truth in Ujević's anticipatory essay "Sumrak poezije" gestures towards the mythological dimension of the text in accordance with Lotman's elaboration of the value of the institution of literature. The essay "Sumrak poezije" produces a discourse of an alternative model of the world in which a demystified civilization, methodically and systematically, destroys the world of culture and poetry. Constructing its reality as a reaction to the existing reality, Ujević's work "Sumrak poezije" presents the experience of truth and seeks an active reader and their aesthetic and historical evaluation, confirming the dialogical dimension of literature.

C) JEZIK I KNJIŽEVNOST ZADARSKOGA PODRUČJA (20. STOLJEĆE)

Josipa Braica

josipa.braica3@gmail.com

ZATVORSKA PROZA TOMISLAVA MARIJANA BILOSNIĆA

Tomislava Marijana Bilosnića prepoznajemo kao svestranog umjetnika, a posebno nadarenog književnika koji se ostvario u svim književnim poljima. Političke neprilike druge polovice 20. stoljeća, točnije autorovo proživljeno iskustvo zatvora nakon sloma Hrvatskoga proljeća kao i iskustvo Domovinskoga rata, rezultirala su nastankom vrijednih umjetničkih djela koja žanrovski određujemo zatvorskom prozom. U radu je analiziran roman *Tijesni prostor* (1990.) kao simbol kolektivne ljudske patnje i roman *Kolac u rijeci Zrmanji* (2007.) u kojem je jasno istaknuta intertekstualna poveznica s *Biblijom* gdje dominira slika arhetipskog odnosa zaraćene braće. Isto tako, iznesene su podudarnosti u stvarnosnom realistično-povijesnom kontekstu u odnosu na svjetsku zatvorsku prozu koje su posebno vidljive u diktiranju i uvjetovanju ograničenosti ljudske slobode. Prateći individualne sudbine protagonista čitatelj spoznaje koliko su sile politike i rata uspjele narušiti mir i time stvoriti egzistencijalnu dramu unutar "malog" čovjeka.

PRISON PROSE BY TOMISLAV MARIJAN BILOSNIĆ

Tomislav Marijan Bilosnić is recognized as a versatile artist, and as an especially talented writer who has achieved great success across all literary fields. The political troubles of the second half of the 20th century, more precisely the author's experience in prison after the collapse of the Croatian Spring, as well as his experience of the Homeland War, resulted in the creation of valuable works of art that we classify as prison prose. This paper analyzes the novel *Tight space* (1990) as a symbol of collective human suffering and the novel *Stick in the river Zrmanja* (2007) in which the intertextual connection with the *Bible* is clearly emphasized, where the image of the archetypal relationship of warring brothers dominates. Likewise, similarities between real historical context and world prison prose are presented, which are especially visible in the dictation and conditioning the restriction of human freedom. Following the individual destinies of the protagonist, the reader realizes how much the political forces and war have managed to disturb the peace and thus create an existential drama within the "little" man.

Nada Bulić

Odjel za klasičnu filologiju

Sveučilište u Zadru

nbulic@unizd.hr

Ante Matan

Filozofski fakultet Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli

ante.matan@unipu.hr

**DOPRINOS ZADARSKIH KLASIČNIH FILOLOGA TUMAČENJU
OPSADE ZADRA.
VEGETII DE RE MILITARI FRAGMENTUM IN OBSIDIONE IADRENSI**

Obsidio Iadrensis (*Opsada Zadra*), značajno djelo srednjovjekovne hrvatske historiografije u kojem se opisuje mletačka opsada Zadra 1345.-1346. godine, predmetom je tumačenja povjesničara (Rački, Klaić, Budak, Kurelac, Karbić, Begonja) i klasičnih filologa (Gortan, Vratović, Perić, Glavičić, Butić) od 19. stoljeća do danas. Osobit doprinos uspostavi teksta, rasvjetljavanju prirode djela, njegovih jezičnih i književnih značajki pružili su zadarski klasični filolozi (Glavičić, Butić). Stoga se u prvom dijelu rada iznosi pregledno značaj njihovih istraživanja, a u drugom donosi novi pogled na ulomak Vegecijeva djela *De re militari* koji je zabilježen u prozadarski intoniranom tzv. Zagrebačkom rukopisu Opsade (Arhiv HAZU, Zbirka kodeksa, sign. II. a 35). Dva ulomka Vegecijeva djela *De re militari* zabilježena su i u rukopisu *Chronica Iadratina* (Marciana, MS Lat X 300 (3801)) u kojem se s mletačkog protugledišta opisuje isti događaj. Fragment zabilježen u Zagrebačkom rukopisu Opsade promatran je kroz prizmu cjeline Vegecijeva djela *De re militari* u sklopu obrade rukopisa MS Corcyranum Croaticum gdje je izrada kritičkog aparata pokazala odstupanje ovog fragmenta od svih dosad poznatih Vegecijevih rukopisa i izdanja. Promatran kroz prizmu cjeline djela *Obsidio Iadrensis*, tumačenjem dodatne bilješke na fol. 0v i fol. 1r Zagrebačkog rukopisa Opsade, fragment i nota smještaju se u logični kontekst opisa aspekata obrambene moći Zadra zabilježenih u izvorima od antičke starine.

**THE CONTRIBUTION OF CLASSICAL ZADAR PHILOLOGISTS TO THE
INTERPRETATION OF THE SIEGE OF ZADAR.
VEGETII DE RE MILITARI FRAGMENTUM IN OBSIDIONE IADRENSI**

Obsidio Iadrensis (*The Siege of Zadar*), a significant work of Medieval Croatian historiography in which the Venetian siege of Zadar from 1345-1346 is described, has been the object of research for both historians (Rački, Klaić, Budak, Kurelac, Karbić, Begonja) and classical philologists (Gortan, Vratović,

Perić, Glavičić, Butić) from the 19th century onward. Of particular importance for the establishment of the text and the illumination of the nature of the work and its linguistic and literary characteristics is the work of classical philologists from Zadar (Glavičić, Butić). For this reason, in the first portion of the paper the significance of their research will be briefly presented, while in the second portion a new perspective on a fragment from Vegetius' *De re militari*, recorded in the pro-Zadar inclined so-called Zagreb Manuscript of the Siege (Archive of the Croatian Academy of Sciences and Arts, Collection of Codes, sign. II. A 35) will be presented in a new light. The same fragment is also recorded in the manuscript titled *Chronica Iadratina* [Marciana, MS Lat X 300 (3801)] in which, as a counterpoint, the same event is described from a Venetian point of view. The fragment is viewed through the prism of the entirety of Vegetius' *De re militari* (in conjunction with the interpretation of the MS *Corcyranum Croaticum Manuscript*) in which work on the critical apparatus has shown a deviation of this fragment from all other known manuscripts and editions of Vegetius. Viewed through the prism of the entirety of the work *Obsidio Iadrensis*, with the interpretation of the additional note on fol. 0v i fol. 1r of the Zagreb manuscript of the Siege, both the fragment and the note are placed in the logical context of the description of an aspect of the defensive power of Zadar as noted in sources from antiquity.

Dolores Butić

Centar za strane jezike

Sveučilište u Zadru

dbutic@unizd.hr

GORAN FILIPI: PORTRET PJESNIKA

Sedam zbirki pjesama naslovljenih *Minule šetnje* (Pula, 1990), *Otočke balade* (Pazin, 1994), *Sve hrvatske smrti: ratna zbirka* (Rijeka, 1994), *Brdo do sunca* (Pazin, 1997), *Nasprotna obala* (Izola, 1997), *Sjedinjenje u stopama* (Pula, 2000), *Još se vrti crna ploča* (Pula, 2004) zrcale portret suvremenog hrvatskog pjesnika Gorana Filipija (Zadar, 18. I. 1954 – Medulin, 8. I. 2021). U radu posvećenom prerano preminulom profesoru i prijatelju, akademiku Goranu Filipiju, istražuju se osobitosti njegovog pjesničkog izraza u navedenom opusu s posebnim osvrtom na lirske zapise u kojima progovara o svojoj povezanosti sa Zadrom. "Posve nenadan je, taj Filipi" napisao je Milan Rakovac u pogovoru zbirke *Sjedinjenje u stopama* i upravo nas je tako napustio – nenadano. Iznimna osobnost Gorana Filipija ostaje pohranjena u sjećanju i stihovima.

GORAN FILIPI: PORTRAIT OF A POET

Seven collections of poems titled *Minule šetnje* (Pula, 1990), *Otočke balade* (Pazin, 1994), *Sve hrvatske smrti: ratna zbirka* (Rijeka, 1994), *Brdo do sunca* (Pazin, 1997), *Nasprotna obala* (Izola, 1997), *Sjedinjenje u stopama* (Pula, 2000), *Još se vrti crna ploča* (Pula, 2004) mirror a portrait of the contemporary Croatian poet Goran Filipi (Zadar, 18. I. 1954 – Medulin, 8. I. 2021). The paper dedicated to the prematurely deceased professor and friend, academician Goran Filipi, explores the peculiarities of his poetic expression in the stated opus with special reference to lyrical records in which he speaks about his connection to Zadar. “He is completely unforeseeable, that Filipi,” is what Milan Rahovac wrote in the discussion regarding the poetry collection *Sjedinjenje u stopama*. That’s exactly how he left us – suddenly. The exceptional personality of Goran Filipi remains stored in memory and verses.

Vinko Grubišić

Sveučilište Waterloo

vggrubisic@uwaterloo.ca

Vice Šunjić

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

vsunjic@unizd.hr

ZADARSKI FILOLOZI NA STRANICAMA HRVATSKIH POSILIJERATNIH EMIGRANTSKIH PUBLIKACIJA

Na stranicama hrvatskih poslijeratnih emigrantskih publikacija nalazimo radove nekolicine hrvatskih filologa sa zadarskoga područja. Među najzastupljenijima svakako valja spomenuti Dalibora Brozovića, Božidara Finku, Krunu Krstića, Rasia Dunatova, Tonka Gazzarija, Juru Petričevića, Bonifacija Perovića i dr. U radu će se prikupiti i istražiti većina radova spomenutih autora koji su objavljivani u poznatim hrvatskim emigrantskim publikacijama poput *Hrvatske revije*, *Nove Hrvatske*, *Hrvatskog tjednika Danice*, *Hrvatske Journal of Croatian Studies* i dr. Posebna će se pozornost posvetiti usporedbi jezičnih i pravopisnih rješenja proučavanih radova s hrvatskom jezikoslovnom normom toga vremena uzimajući u obzir mišljenja i stavove hrvatskih kroatista izvan Hrvatske koji su dugogodišnjim pisanjem i objavljivanjem jezikoslovnih radova u emigraciji stvorili jednu sukladnu jezikoslovnu kroatistiku, izrazito blisku onoj domovinskoj.

ZADAR'S PHILOLOGISTS ON THE PAGES OF CROATIAN EMIGRANT PUBLICATIONS

On the pages of Croatian post-war emigration journals, works of several philologists from the Zadar county can be found. Among the most notable are Dalibor Brozović, Božidar Finka, Kruno Krstić, Rasio Dunatov, Tonko Gazzari, Jure Petričević, Bonifacij Perović and others. In this paper, the majority of the works of the aforementioned authors which were published in renowned Croatian emigration journals such as *Hrvatska revija*, *Nova Hrvatska*, *Hrvatski tjednik Danice*, *Hrvatska*, *Journal of Croatian Studies* et al. will be gathered and examined. Particular emphasis is given to the juxtaposition of linguistic and orthographic solutions of the researched works in the framework of the Croatian linguistic norms of that time, and by taking into consideration the opinions and attitudes of Croatian Croatists and linguists outside of Croatia, who with their long-standing writing and publishing of linguistic works in emigration created corresponding linguistic Croatian Studies, very close to the one of the homeland.

Nevenka Kalebić

Odjel za informacijske znanosti
Sveučilište u Zadru
nkalebic@unizd.hr

Sanja Knežević

Odjel za kroatistiku
Sveučilište u Zadru
sknezev@unizd.hr

VIZUALIZACIJA I INTERPRETACIJA METAPODATAKA NA PRIMJERU ANALITIČKOG INVENTARA OSOBNOG FONDA AUGUSTINA STIPČEVIĆA

Razni su načini kojima baštinske ustanove svojim korisnicima omogućuju dostupnost građe koju čuvaju poput online kataloga, obavijesnih pomagala, vodiča, kataloga izložaba kao i sve prisutnije digitalizacije građe. Iako je građa većinom dostupna na mreži, istraživači i znanstvenici u području humanistike i dalje nailaze na problem nesnalaženja kod pretraživanja. Kako bi olakšali pretraživanje baštinske ustanove imaju mogućnost koristiti digitalne alate za vizualizaciju metapodataka iz postojećih kataloga, a njihovim korištenjem

istraživačima se nudi nov način otkrivanja i interpretacije podataka. U ovom radu prikazat će se kako primjena softvera za vizualizaciju podataka na malom uzorku metapodataka iz analitičkog inventara Augustina Stipčevića omogućuje nove metode za interpretaciju i pristup informacijama.

VISUALIZING AND INTERPRETING METADATA ON THE EXAMPLE OF AN ANALYTICAL INVENTORY OF AUGUSTIN STIPČEVIĆ'S PERSONAL FUND

There are various ways in which heritage institutions provide their users with access to the material they keep, such as online catalogs, information aids, guides, exhibition catalogs, as well as the increasingly present digitization of material. Although the material is mostly available online, researchers and scholars in the field of humanities still encounter difficulties with searching. In order to facilitate the search, heritage institutions have the opportunity to use digital tools for visualization of metadata from existing catalogs, and by using them, researchers are offered a new way of discovering and interpreting data. This paper will show how the application of data visualization software on a small sample of metadata from Augustin Stipčević 's analytical inventory enables new methods for interpretation and access to information.

Sanja Knežević

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

sknezev@unizd.hr

ZADARSKA GENERACIJA PJESNIKA DRUGE MODERNE

U izlaganju se daje pregled razvoja hrvatskoga pjesništva u Zadru nakon Drugoga svjetskog rata. Pritom se problematizira specifičnost njegova konteksta s obzirom na to da ono ne baštini tradicionalni razvoj, što će reći da je moralo izniknuti "samo iz sebe". Naime, Zadar nakon Drugoga svjetskog rata ostao je ljudima i kulturom ispražnjen grad, lišen tradicionalnog urbaniteta, pa je u tom smislu otvaranje Filozofskog fakulteta 1956. godine bilo od iznimna značenja za razvoj grada kao kulturnog i znanstvenog središta. U tom smislu promatrat ćemo pjesničke poetike nastale 50-ih godina prošloga stoljeća. Riječ je o pjesnicima koji su svoj književni put ostvarili u Zadru ili rođeni ovdje i

životom ostali dio njega: Augustin Stipčević, Vladan Desnica, Tone Smerdel, Vladimir Popović, Stojan Vučićević, Joja Ricov.

THE ZADAR GENERATION OF SECOND MODERNIST POETS

This report gives an overview of the development of Croatian poetry in Zadar after the Second World War. We thereby problematize the specificity of its context, considering that it does not inherit traditional development, which is to say that it had to emerge "of itself". Zadar was left as a city emptied of people and culture after the Second World War, deprived of traditional urbanity, so it is in that sense that the opening of the Faculty of Humanities and Social Sciences in 1956 was of extreme importance for the city's development as a cultural and scientific center. With that in mind, we will look at the poetic poetics that formed in the 1950's. This concerns poets that accomplished their literary path in Zadar or were born there and stayed a part of it: Augustin Stipčević, Vladan Desnica, Tone Smerdel, Vladimir Popović, Stojan Vučićević, Joja Ricov.

Lina Pliško

Filozofski fakultet Sveučilišta u Puli

lplisko@unipu.hr

KUKLJIČKA ČAKAVŠTINA U MARIČIĆEVIM KAMIČIČIMA DITINJSTVA

Tomislav Maričić Kukljičanin (1929. – 2011.) hrvatski je pjesnik, zaljubljenik u svoje rodno mjesto koje je opjevao u mnogobrojnim stihovima, pričama i igrokazima, leksički fond zabilježio u *Rječniku govora mjesta Kukljice na otoku Ugljanu* (2000.), napisao monografiju o Kukljici (2003.), sudjelovao na mnogobrojnim književnim susretima i cijeli svoj vijek posvetio njegovanju kukljičke čakavštine. O desetoj obljetnici njegove smrti bavimo se čakavštinom u njegovu pjesničkom prvijencu *Kamičići ditinjstva* (1991.) u koju su utkana sjećanja na djetinjstvo, ljude, događaje i običaje. Jezik zbirke pjesama analiziramo na fonološkoj i morfološkoj razini. Rezultate istraživanja uspoređujemo s opisom kukljičkoga govora Mislava Beniča s ciljem da se utvrdi koliko se u pjesmama zrcale lokalna govorna obilježja te ima li odstupanja od kukljičkoga idioma.

KUKLJICA CHAKAVIAN IN MARIČIĆ'S *KAMIČIČI DITINJSTVA*

Tomislav Maričić Kukljčanin (1929. – 2011.) is a Croatian poet, in love with his birthplace that he lauded in many verses, stories and plays, recorded the lexical fund in his *Dictionary of the speech in the village of Kukljica on the island of Ugljan* (2000.), written a monograph about Kukljica (2003.), participated in countless literary meetings and dedicated his whole life to the nurturing of Kukljica's chakavian dialect. At the centennial of his death, we look at the chakavian dialect in his poetic debut *Kamičići ditinjstva* (1991.) in which memories of childhood, people, events and tradition are weaved in. We analyze the poem collection's language phonology and morphology. We compare the results with Mislav Benić's description of the Kukljica speech with the goal of determining to what degree the poems reflect the local speech characteristics and whether there is any deviation from the Kukljica idiom.

D) KURIKULSKI PRISTUP U NASTAVI

Vesna Bjedov

Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku

vbjedov@ffos.hr

KREIRANJE NASTAVE HRVATSKOGA JEZIKA

IZ: ŠTO ĆU SUTRA RADITI?

PREMA: ŠTO ĆE MOJI UČENICI SUTRA UČITI, POSTIĆI, OSTVARITI

Poznata obrazovna paradigma *nastava usmjerena na učenika* postala je vrijednost kojoj se u suvremenoj nastavi hrvatskoga jezika sve više posvećuje osobita pozornost. Pozitivni učinci nastavnoga pristupa usmjerenoga na učenike dokazani su u brojnim studijama slučajeva i dobro dokumentirani u literaturi (Rogers 1983; Baxter, 2001; Chase, 2001; Gamboa, 2001). Promjena perspektive iz: *Što ću sutra raditi?* prema: *Što će moji učenici sutra učiti, postići, ostvariti?* postaje ključnim indikatorom uspješnoga poučavanja i učenja. Weimer (2002) identificira pet područja praćenja te promjene: (1) odnos snaga u učionici / ravnoteža moći, (2) funkcija sadržaja, (3) uloga nastavnika prema ulozi učenika, (4) odgovornost za učenje, (5) svrha i procesi vrednovanja. Cilj je ovoga rada primjenom navedenih kategorija istražiti komu nastavnici usmjeruju svoju nastavu planirajući nastavni sat hrvatskoga jezika, odnosno razmišljaju li o tome što će poučavati ili o tome što će učenici učiti i ostvariti. Identifikacija tih kategorija i njihova analiza ostvarena je na istraživačkoj građi koju čini 30 prikupljenih pisanih priprema za nastavni sat hrvatskoga jezika. Rezultati su pokazali da promijenjena perspektiva postoji, što znači da se u planiranju nastave hrvatskoga jezika nastavnici usmjeruju učenicima, ali je isto tako razvidno da je potreban još veći intenzitet nastavnikova napora i znanja pri uspostavljanju daljnjih mogućnosti kojima bi se promovirala učenikova središnja uloga u nastavi.

CREATING THE CROATIAN LANGUAGE TEACHING FROM: WHAT AM I GOING TO DO TOMORROW? TOWARDS: WHAT WILL MY STUDENTS LEARN, ACHIEVE AND ACCOMPLISH TOMORROW?

The well-known educational paradigm of *student-centered teaching* has become a value to which special attention is increasingly paid in modern Croatian language teaching. The positive effects of a student-centered teaching approach have been proven in numerous case studies and well documented in the literature (Rogers 1983; Baxter, 2001; Chase, 2001; Gamboa, 2001). Changing the perspective from: *What am I going to do tomorrow?* towards: *What will my students learn, achieve, accomplish*

tomorrow? becomes a key indicator of successful teaching and learning. Weimer (2002) identifies five areas of tracking this change: (1) the balance of power in the classroom, (2) the function of the course content, (3) the role of the teacher versus the role of the student, (4) the responsibility of learning, (5) the purpose and processes of evaluation. The aim of this paper is to use the above categories to investigate who the teachers direct their teaching to when planning a Croatian language lesson, i.e. whether they think about what they will teach or what students will learn and achieve. The identification of these categories and their analysis was achieved on the basis of research material consisting of 30 collected written class preparations for a Croatian language lesson. The results showed that a changed perspective exists, which means that teachers are directing towards their students in planning Croatian language lessons, but it is also clear that even greater intensity of teacher effort and knowledge is needed to establish further opportunities of promoting the student's central role in class.

Petra Božanić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

petboz@ffst.hr

FUNKCIONALNI STILOVI HRVATSKOGA STANDARDNOG JEZIKA U SREDNJOŠKOLSKIM UDŽBENICIMA

S obzirom na to da predmetno područje hrvatski jezik i komunikacija prema kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik, između ostaloga, obuhvaća stjecanje društvenojezične kompetencije, vještine komuniciranja u različitim komunikacijskim situacijama te kompetencije stvaranja tekstova različitih vrsta i funkcionalnih stilova, cilj je ovoga izlaganja na korpusu udžbenika hrvatskoga jezika za srednje škole, odabranih prema konačnim rezultatima odabira udžbenika u osnovnim i srednjim školama za školsku godinu 2021./2022. Ministarstva obrazovanja i znanosti Republike Hrvatske, provjeriti zastupljenost funkcionalnih stilova hrvatskoga jezika kao lingvometodičkih predložaka, odnosno istraživačkih, provjeravačkih i vježbenih tekstova te analizirati obradu obilježja funkcionalnih stilova u vidu polifunkcionalnosti hrvatskoga standardnog jezika. Namjera je rada proučiti kako se i u kolikoj mjeri u svjetlu poučavanja funkcionalnih stilova učenike srednjih škola koji nastavljaju obrazovanje ili postaju dijelom radnoga tržišta priprema za ovladavanje različitih svakodnevnih komunikacijskih situacija, ali i budućih

komunikacijskih izazova. Ovim se izlaganjem želi pridonijeti isticanju važnosti povezivanja komunikacijske kompetencije s jezičnim sadržajima, ali i potrebe kohezije nastavnoga procesa s različitim segmentima čovjekove djelatnosti i društvenih uloga.

FUNCTIONAL STYLES OF STANDARD CROATIAN IN HIGH SCHOOL TEXTBOOKS

Considering that the subject area of Croatian language and communication according to the curriculum of the school subject Croatian language, among other things, includes the acquisition of social language competence, communication skills in different communication situations and competence of creating texts of different types and functional styles, the aim of this presentation is to check the representation of functional styles of the Croatian language as methodological templates, i.e., research, testing and exercise texts on the corpus of secondary school textbooks, selected according to the final results of textbook selection in primary and secondary schools for the school year 2021/2022 by Ministry of Education and Science of the Republic of Croatia, and to analyze the interpretation of functional styles in the context of polyfunctionality of the Croatian standard language. The intention of this paper is to study how and to what extent, in the context of teaching functional styles, high school students who continue their education or become part of the labour market are prepared to master various everyday communication situations, but also future communication challenges. This presentation aims to contribute to emphasizing the importance of connecting communication competence with language content, but also the need for cohesion of the teaching process with different segments of human activity and social roles.

Ankica Bralić Petković
Odjel za klasičnu filologiju
Sveučilište u Zadru
ankbralic@unizd.hr

SUVREMENA PRIMJENA METODA POUČAVANJA I UČENJA U NASTAVI KLASIČNIH JEZIKA NA PRIMJERU KOLEGIJA KULINARSTVO U STAROM RIMU

Uvođenjem Nacionalnoga okvirnog kurikulumu u hrvatski obrazovni sustav reformom su zahvaćeni i klasični strani jezici koji pripadaju jezično-komunikacijskom području. Dok je usvajanje znanja o gramatičkim pravilima te stjecanje vještina prevođenja i razumijevanja teksta već odavno dijelom postojeće školske prakse, bilo bi poželjno dodatno istaknuti važnost civilizacijskoga sadržaja i međukulturnog djelovanja u školskome kurikulumu. Uz već istaknute ciljeve stjecanja zanimanja za istraživanjem kulture i nasljeđa te spoznaja o isprepletenosti kultura prošlosti sa suvremenim iskustvom, korisno bi bilo predložiti i različite modele njihove praktične primjene, među kojima je kulinarsstvo svakako jedan od značajnijih elemenata. U doba globalizacije iznimna raširenost društvenih mreža i medijskih servisa pružila je poticajno okruženje i za njihovu uporabu u popularizaciji suvremenih gastronomskih navika, ali i kulinarskog nasljeđa prošlih vremena. Ta se činjenica može iskoristiti i u svrhu popularizacije učenja latinskoga i grčkog jezika kako na srednjoškolskoj tako i na visokoškolskoj razini obrazovanja. U radu će biti protumačeni primjeri dobre prakse nastali metodama učenja otkrivanjem i istraživanjem, suradničkog učenja te projektne nastave studenata Sveučilišta u Zadru na kolegiju *Kulinarsstvo u starom Rimu*. Na koncu, s obzirom na to da je jedan od ciljeva tjelesnog i zdravstvenog područja "razmotriti utjecaj društva i medija na prehrambene navike", prikladno je spomenuti korelaciju između kulinarsstva u antičkim kulturama i modernih prehrambenih navika. Suvremeni kulinarski trendovi sve više spominju važnost prehrane na tragu one kakvu su imali naši preci, a iskustva iz nama geografski srodnih područja itekako su primjenjiva i na našu stvarnost.

MODERN APPLICATION OF TEACHING AND LEARNING METHODS IN THE TEACHING OF CLASSICAL LANGUAGES ON THE EXAMPLE OF THE COURSE *THE CUISINE OF ANCIENT ROME*

With the introduction of the National Core Curriculum into the Croatian educational system, the reform also affected classical foreign languages, which belong to the language and communication area. While the acquisition of knowledge of grammar rules and acquisition of translation and comprehension skills have long been part of the existing school practice, it would be desirable to further emphasize the importance of different civilizational topics and intercultural activity in the school curriculum. In addition to the already stated goals of gaining interest in researching culture and heritage as well as cognizance of the intertwining of past cultures with contemporary experience, it would be useful to suggest different models of their practical application, among which the culinary arts are certainly one of the most important elements. In the age of globalization, the widespread prevalence of social networks and media services has provided a stimulating environment for their use in the popularization of modern gastronomic habits, but also of past culinary heritage. This fact can also be used to popularize the learning of Latin and Greek at both the secondary and university levels. The paper will include examples of best practices created by methods of learning by discovery and research, collaborative learning and project-based teaching of students of the University of Zadar in the course *The Cuisine of Ancient Rome*. Finally, taking into account the fact that one of the goals of the area of physical and health education is to “consider the impact of society and the media on eating habits”, it is appropriate to mention the correlation between the culinary arts in ancient cultures and modern eating habits. Contemporary culinary trends are increasingly referring to the importance of a diet similar to that consumed by our ancestors, and experiences from geographically related areas are very applicable to our reality.

Zrinka Fišer

Sveučilište u Slavonskom Brodu

zfiser@unisb.hr

Tihomir Živić

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Sveučilišta u Osijeku

tihomir.zivic@fazos.hr

TEACHING ENGLISH LANGUAGE ONLINE: AN EXAMPLE OF STUDENTS' COMPETENCE SELF-ASSESSMENT

During the COVID-19 pandemic, a tertiary-level educational transition from the face-to-face onsite lectures and exercises to the online ones has indubitably modified a method pursuant to which the instructors teach and pursuant to which the students learn. Thus, in March 2021, 15 students of the Graduate Study Program in Early and Preschool Education attending the online English as a Foreign Language course at the newly established Slavonski Brod University participated in a pilot study aimed to investigate their learning outcomes. Subsequent to their attendance of the aforementioned two-semester English course, the participants have self-assessed their target-language application abilities and linguistic competences concerning English morphology, semantics, and syntax while solving the speaking and writing assignments. The research findings have suggestively demonstrated the students' target-language application insecurity, except when compiling a formal English text on their course-of-studies topic. The questionnaire applied, designed specifically for this research purpose, addressed different variables (learning outcome satisfaction, foreign language communication anxiety [FLCA], teaching and learning method preference and age), what has positively or negatively affected the obtained results. Consequently, a similar questionnaire may be applied to conduct a more complex research, having a larger scope.

MREŽNO POUČAVANJE ENGLESKOGA JEZIKA: PRIMJER POLAZNIČKE SAMOPROCJENE OVLADANOSTI JEZIKOM

Za velepošasti COVID-19, prijelaz s predavanja i vježba licem u lice na trećem stupnju obrazovanja neprijeporno je prouzročio promjene načina na koji nastavnici poučavaju, a učenici uče. I sveučilištarci su morali proširiti svoju samostalnost pri učenju, a među polaznicima hrvatskih sveučilišta još uvijek je nedostatna količina podataka u vezi s promjenljivicama koje utječu na

namjeravane ishode učenja tijekom mrežnoga obrazovanja. Tijekom ožujka 2021., petnaestero slušača Diplomskoga studija ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja sudjelovalo je u predistraživanju namijenjenome proučavanju postignutih ishoda učenja predmeta Engleski jezik ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja na Sveučilištu u Slavonskome Brodu. Sudionici su samoprocijenili svoju sposobnost primjene različitih oblikoslovnih i značenjskih jedinica te skladnije teženoga jezika u govornim i pisanim zadacima nakon dvaju polugodišta mrežne nastave engleskoga jezika u posebne svrhe. Nalazi istraživanja upućuju na nesigurnost polaznika u upotrebi teženoga jezika, osim pri pisanju službenoga sastavka o njihovu Diplomskome studiju. Primijenjeni upitnik, posebno osmišljen u svrhu ovoga istraživanja, također je obratio pozornost na promjenljivice (primjerice, na dob polaznika, zadovoljstvo ishodima učenja, strah od priopćavanja na stranome jeziku te davanje prvenstva nekom načinu poučavanja i usvajanja jezika) koje su mogle utjecati na dobivene ishode te se stoga može uporabiti za provedbu istraživanja većega opsega i složenosti.

Dalibor Hrelja

OŠ Jure Filipovića, Barban
daliborhrelja@yandex.com
daliborhrelja@gmail.com

KURIKULUM, MEĐUKULTURALNA KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCIJA I (NE)VAŽNOST KRITIČKOGA MIŠLJENJA NASPRAM RAZGRADNJE STEREOTIPOVA PROTESTIRANJEM

Otkako su kurikulumi na snazi, nailazimo na vrlo malo konkretnih povratnih informacija u javnosti o tome kako je prihvaćen. Određeni dokumenti postoje, no unekoliko ih je teže pronaći, i tek nakon određenog vremena pretraživanja i ponešto više informatičke pismenosti, nalazi ih se na stranicama skolazazivot.hr. Sami dokumenti su pisani znanstvenim stilom i nisu razumljivi široj javnosti. Pripremljeni su na suvremenim filozofskim zasadama francuskog vala neomarksističke orijentacije, te se u dokumentima spominje M. Foucault, teoretičar koji se bavio odnosima moći i borbom za nju; a u kurikulumu engleskoga jezika, kojim ćemo se za ovo izlaganje poslužiti, i pojam *razgradnje* odn. dekonstrukcije, čiji je idejni začetnik J. Derrida. Pojam *razgradnje* (stereotipa) na prvu zvuči lijepo, no on također poziva djecu na protestiranje, što je tema na koju nailazimo u svim udžbenicima za engleski

jezik za više razrede. Također, u jednom od primjera ćemo vidjeti i kako se tema protesta proširuje i na roditelje, čime oni gube na autoritetu, a dijete ostaje podložno emocijama, čijem se bujanju kao protuteža predlažu meditativne prakse s Istoka, čija vrijednost u većinski katoličkoj zemlji sa potpuno drukčijim sustavom shvaćanja života može učiniti više štete nego koristi. Upravo te emocije su ono što je za ovu reformu poželjno, kako je vidljivo iz izvadaka iz dokumenata, poglavito u dijelu koji se tiče međukulturne komunikacijske kompetencije, dočim je kritičko mišljenje i rješavanje problemskih zadataka sekundarno, da ne kažemo nebitno. Zaključit ćemo kratkom analizom međukulturne komunikacijske kompetencije u jednom od razreda osnovne škole i ponuđenom skalom ocjena.

THE CURRICULUM, INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE AND THE (IR)RELEVANCE OF CRITICAL THINKING IN COMPARISON TO STEREOTYPE DECONSTRUCTION BY PROTESTING

Ever since the curricula were put in force, very little concrete feedback and information on its acceptance has found its way into the public. Certain documents exist, but are difficult to find, and only after some time spent on research and a bit more IT literacy, can be found on the website skolazazivot.hr. The documents themselves are written in an academic register and are not accessible to the wider, public, audience. They are prepared on contemporary philosophical foundations of the French wave of neo-Marxist orientation, and the documents mention M. Foucault, a theorist who talked about power and fighting for power; and in the English curriculum, which we will use for this presentation, the notion of *deconstruction*, first promoted by Jacques Derrida. This notion may sound nice at first, but it also invites children to protest, which is a topic we find in all the materials for the higher elementary school (grades 5 through 8) for English language teaching. Likewise, in one of the examples we will note how the topic of protest is expanded onto parents, which may leave them lacking in authority, and the child remains subject to emotions. This nourishment of emotion is then counteracted by suggestions of using Eastern meditative practices, whose closely tied worldview can do harm in a country with a majority Catholic context and a completely different system of belief about human life. These emotions are what appears to be crucial for the reform, considering some of the expressions in the documents discussing evaluations of the project and especially the part about intercultural communicative competence in the curriculum, whereas critical thinking and problem-solving tasks is clearly delineated as secondary, or close to useless. We will conclude with a brief analysis of intercultural communicative competence in one of the elementary school classes and the proposed grading for it.

Zlatna Jelić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

zlatna.jelic@gmail.com

KURIKULSKI PRISTUP NA PRIMJERU CERVANTESOVA ROMANA DON QUIJOTE

Zadnjih se godina u obrazovanju uvelike govori o reformama i potrebi osuvremenjivanja nastave koja bi trebala pripremiti učenike za život i rad u 21. stoljeću. Nastavni programi koji su vrijedili od 1996. godine promijenjeni su i pretvoreni u kurikule pojedinih nastavnih predmeta, a cjelokupni reformski proces obuhvaćen je nazivom Škola za život. Tako su novosti u poučavanju Hrvatskoga jezika u osnovnoj i srednjoj školi izmijenile uvriježenu školsku paradigmu: drugačije se pristupa teoriji i povijesti književnosti, promijenjene su nastavne cjeline iz područja jezika te je uvedena nova sastavnica ocjenjivanja (kultura i mediji). U književnosti je najznačajnija promjena djelomično zanemarivanje dijakronijske perspektive, točnije: umjesto deduktivne metode da se polazi od općih obilježja književnih epoha koja se onda istražuju na pojedinim djelima, kreće se od samog djela (ulomaka ili cjelovitog teksta) i na njemu se uočavaju obilježja razdoblja (metoda indukcije). U radu se analizira ista tematska jedinica (ulomak iz romana *Bistri vitez Don Quijote od Manche* španjolskog pripovjedača Miguela de Cervantesa) u trima čitankama odabranih izdavačkih kuća: Alfa (predstavlja eksperimentalni program iz 2013. godine), Školska knjiga (predstavlja "stari" program) i Profil Klett (predstavlja Školu za život). Komparativnim pristupom žele se otkriti sličnosti i razlike u obradi ulomka, strukturi nastavne jedinice i metodičkom pristupu klasiku svjetske književnosti, a fokus je osobito na razlikama između starog srednjoškolskog programa i obrazovne reforme Škole za život (tj. kurikulskog pristupa obrazovanju) iz 2019. godine. Cilj je istraživanja analizirati kako se nastavni programi i kurikuli reflektiraju u pojedinoj čitanci te ispitati i kritički ocijeniti pristupe klasiku svjetske književnosti.

THE CURRICULAR APPROACH IN THE EXAMPLE OF CERVANTES' NOVEL DON QUIJOTE

In recent years, there has been talk within education of reform and the need to modernize teaching that should prepare our students for the challenges of the life in the 21st century. Syllabi that were valid in our education since 1996. were altered into curricula for each school subject, while the whole reform process has been given the name "Škola za život" (School for life). These novelties in the teaching of Croatian language in primary and secondary school led to a change of the established paradigm: the

approach to the theory and history of literature was shifted, language units were changed and a new assessment component was introduced (culture and the media). When it comes to literature, the most important modification is a partial neglect of the diachronic perspective. That is, instead of using a deductive method in teaching, in which general features of a literary period are taught before approaching the exemplary texts, the inductive method is introduced. This means that the text (whether it is an excerpt or a full text) is first approached and analyzed in order to detect the main features of the literary period to which it belongs. This paper focuses on the same thematic unit (an excerpt from the novel *The Ingenious Gentleman Don Quixote of La Mancha* by a Spanish author Miguel de Cervantes) as it is presented in three textbooks by three different publishers: Alfa (representing the experimental educational programme from 2013.), Školska knjiga (representing the "old" educational system) and Profil Klett (representing the reformed system, i.e. School for life). A comparative approach is used in order to discover similarities and differences between the textbooks in the interpretation of the chosen excerpt, as well as the structure of the lesson and the methodical approach to this literary classic. A specific point of interest is the differences between the "old" and the reformed (School for life) secondary-school programme. The aim of this paper is to analyze the way in which each school programme and curricula are reflected in these textbooks. Additionally, the aim is to critically examine and evaluate the different curricular approaches to a literary classic.

Tin Lemac

XV. gimnazija, Zagreb

tinlemac01@gmail.com

PJESNIČKA SLIKA I REFLEKSIJA U GIMNAZIJSKOJ NASTAVI KNJIŽEVNOSTI

U gimnazijskoj nastavi književnosti, točnije nastavi lirike, pjesnička se slika obrađuje kao iskaz koji se sam po sebi prepoznaje i detektira nekim osjetilom, dok se refleksija ne spominje. Navedeno detektiranje pjesničke slike pripada jednom odavnom napuštenom gledištu psihologističke estetike, te se predlaže drukčiji model. On se temelji na stilističkom oblikovanju te kategorije koja se u tom smislu pokazuje isključivo kao tip pjesničkog iskaza u opisnoj dionici izveden epitetom kao dominantnim konstituensom. Glede mapiranja pjesme,

može se pojaviti u konotiranom leksemu, sintagmi, poememu, rečenici ili cijeloj pjesmi. U radu također raspravljamo o slikovitoj metafori i usporedbi. Što se tiče refleksije, ona se također pojavljuje kao tip iskaza koji se misaono detektira u tijelu pjesme. Njezina su idejnotematska polja lirski subjekt i svijet. Također, raspravlja se o pojmovnoj metafori i detektiranju složenijeg hibridnog pojma, slikovne refleksije. Kroz analizu primjera i simplificiranu obradu predlažemo mogućnosti primjene novih autorovih saznanja na gimnazijsku razinu uz uzorak empirijskih istraživanja koje je autor proveo s učenicima prvih razreda XV. gimnazije u Zagrebu.

POETIC IMAGERY AND REFLECTION IN GYMNASIUM LITERATURE TEACHING

In the high school teaching of literature, more precisely the teaching of lyrics, the poetic image is processed as a statement that is itself recognized and detected by some sense, while reflection is not mentioned. This detection of the poetic image belongs to a long-abandoned view of psychological aesthetics, and a different model is proposed. It is based on the stylistic design of this category, which in this sense is shown exclusively as a type of poetic expression in the descriptive section derived by the epithet as the dominant constituent. Regarding song mapping, it can appear in a connoted lexeme, syntagm, poem, sentence, or an entire poem. The paper also discusses pictorial metaphor and comparison. As for reflection, it also appears as a type of utterance that is detected by thought in the body of the poem. Its ideological thematic fields are the lyrical subject and the world. Also, the conceptual metaphor and the detection of a more complex hybrid concept, image reflection, are discussed. Through the analysis of examples and simplified processing, we propose the possibilities of applying the author's new knowledge to the gymnasium level with a sample of empirical research conducted by the author with first grade students of the XV. gymnasium in Zagreb.

Darijo Marković
OŠ Voltino, Zagreb
zagrebvix@gmail.com

PRIMJENA SUVREMENIH NASTAVNIH POMAGALA U HRVATSKIM OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA 1953. - 1976.

U radu ću prikazati povijest Školskog radija / Školskog radija i televizije - redakcije i programa Radiotelevizije Zagreb. Od 1953. Školski radio emitira program za učenike nudeći im emisije koje su pratile nastavni plan i program. Školske godine 1960./1961. redakcija Školskog radija preimenovana je u Školski radio i televiziju. U stvaranju radijskih i televizijskih emisija važnu ulogu imali su istaknuti profesori, znanstvenici, mnogi kulturni i javni djelatnici i pedagoški stručnjaci. Poseban naglasak bit će na sadržaju i ciljevima emisija te na metodama i oblicima rada za pojedine školske predmete. Osvrnut ću se na prednosti i nedostatke tog obrazovnog projekta koji je pedesetih i šezdesetih godina 20. st. u NR Hrvatskoj "na velika vrata" uveo suvremena nastavna pomagala u obrazovni proces što je jamačno odigralo veliku ulogu u obrazovanju učenika. Za potrebe istraživanja koristio sam se časopisom Radio u školi (1953. - 1959.; 1968. - 1976.) / Radio i televizija u školi (1960. - 1967.).

APPLICATION OF MODERN TEACHING AIDS IN CROATIAN PRIMARY AND HIGH SCHOOLS 1953 - 1976

In this paper, I will present the history of the School Radio / School Radio Television - the editorial office and program of Radio Television Zagreb. Since 1953, the school radio has been broadcasting a program for students offering them shows that accompany the curriculum. In the school year 1960/1961 the editorial office of the School Radio was renamed the School Radio and Television. Prominent professors, scientists, teachers, many cultural and public figures and pedagogical experts played an important role in the creation of radio and television shows. Special emphasis will be on the content and goals of the shows and on the methods and forms of work for individual school subjects. I will look at the advantages and disadvantages of this educational project which widely introduced modern teaching aids in the educational process in the 50s and 60s of the 20th century in the People's Republic of Croatia, which certainly played a major role in educating students. For research purposes, I used the journal Radio at School (1953-1959; 1968-1976) / Radio and Television at School (1960-1967).

Josip Miletić

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

jmiletic@unizd.hr

Lidija Miočić

OŠ Jurja Barakovića, Ražanac

lidijamioctic2@gmail.com

STAVOVI UČITELJA HRVATSKOGA JEZIKA O UČINKOVITOSTI PROVEDENE OBRAZOVNE REFORME

U radu se donose rezultati istraživanja provedenoga s ciljem utvrđivanja stavova učitelja hrvatskoga jezika o učinkovitosti provedene obrazovne reforme temeljene na teoriji kurikula. Rad uključuje i provedeno terensko istraživanje među učiteljima hrvatskoga jezika iz različitih hrvatskih županija. Istraživanjem se nastojalo ustvrditi kako učitelji hrvatskoga jezika percipiraju ključne promjene koje je reforma donijela, čime su zadovoljni, a što drže promašajima koje bi trebalo otkloniti kako bi dugoročno rezultatima promjena odgojno-obrazovnoga sustava bili zadovoljni svi njeni dionici.

ATTITUDES OF CROATIAN LANGUAGE TEACHERS ABOUT THE EFFECTIVENESS OF THE IMPLEMENTED EDUCATION REFORM

This paper presents the results of a study aimed to determine the attitudes of Croatian language teachers about the effectiveness of the implemented education reform based on curriculum theory. The paper also features field research conducted among Croatian language teachers from different Croatian counties. The research sought to establish how Croatian language teachers perceived the key changes after the reform, what they were satisfied with, and what they considered to be failures that should be removed to make all participants in the reform satisfied with the long-term results of changes in the education system.

Marija Oštrić

Odjel za kroatistiku

Sveučilište u Zadru

mbobanov1@unizd.hr

JEZIČNA OBILJEŽJA PISANE PROIZVODNJE UČENIKA PETOGA RAZREDA

Pisanje je složena proizvodna jezična djelatnost koja uključuje raznovrsna znanja i vještine. Tradicionalna se nastava pismenosti temeljila na gramatici i pravopisu za razliku od suvremene u čijem je fokusu leksičko-semantički pristup. U ovome se radu raščlanjuju leksička i sintaktička obilježja pisane proizvodnje učenika petoga razreda. Leksičko bogatstvo opisuje se na temelju leksičke raznolikosti (omjer natuknica i pojavnica) i leksičke gustoće (omjer samoznačnica i pojavnica) te indeksa leksičke složenosti (zbroj prosječne vrijednosti broja pojavnica, leksičke gustoće i leksičke raznolikosti). Sintaktičke osobitosti utvrđuju se na temelju sintaktičke produktivnosti, gramatičkoga ustrojstva i sadržaja rečenica. Sintaktička se produktivnost utvrđuje na temelju prosječne duljine iskaza riječi (omjer ukupnoga broja pojavnica i broja surečenica), prosječnoga broja riječi u rečenici te prosječnoga broja rečenica u sastavku. Gramatičko se ustrojstvo rečenice opisuje na temelju zastupljenosti jednočlanih, dvočlanih i višečlanih rečenica, a sadržaj rečenica i međurečenični odnosi na temelju zastupljenosti nezavisnih i zavisnih rečenica. Na kraju se utvrđuje indeks sintaktičke složenosti (zbroj prosječne duljine iskaza riječi, prosječnog broja jednočlanih, dvočlanih i višečlanih rečenica te prosječnog broja nezavisnih i zavisnih rečenica).

LINGUISTIC FEATURES OF WRITTEN CONTENT IN FIFTH GRADE STUDENTS

Writing is a complex productive language activity that includes a variety of knowledge and skills. Traditional literacy teaching was based on grammar and spelling, unlike the modern one, which focuses on the lexical-semantic approach. In this work we analyze the lexical and syntactic features of the written production of fifth grade students. Lexical richness is described on the basis of lexical variation (type/token ratio) and lexical density (autosemantic words and occurrences ratio) and the index of lexical complexity (sum of average values of number of occurrences, lexical density and lexical variation). Syntactical peculiarities are determined on the basis of syntactical production, grammatical structure and sentence content. Syntactical

production is determined on the basis of the mean length of utterance (the ratio of the total number of occurrences and the number of clauses), the average number of words in sentences and the average number of sentences in the composition. The grammatical structure of a sentence is described on the basis of the representation of one-syllable, two-syllable and multi-syllable sentences, and the content of a sentence and inter-sentence relations on the basis of the representation of independent and dependent sentences. Finally, the index of syntactical complexity is determined (the sum of the mean length of utterance, the average number of one-syllable, two-syllable and multi-syllable sentences, and the average number of independent and dependent sentences).

Rajko Petković

Odjel za anglistiku

Sveučilište u Zadru

rpetkovi@unizd.hr

TEORIJA ADAPTACIJE U SVJETLU NADogradnje Postojećeg NACIONALNOG OKVIRNOG KURIKULUMA

Nacionalni okvirni kurikulum sastoji se od sedam odgojno-obrazovnih područja općega obveznog i srednjoškolskog obrazovanja. Dok su sama odgojno-obrazovna područja uglavnom kvalitetno zamišljena, ono što bi se moglo nadograditi je stvoriti među njima veću korelaciju, kako bi se znanja jednoga odgojno-obrazovnog područja povezivala s već stečenim znanjima drugih područja. Teorija adaptacije vrlo je prikladno heurističko sredstvo koje povezuje čak tri navedena odgojno-obrazovna područja – jezično-komunikacijsko, društveno-humanističko te umjetničko područje, a njena je idealna primjena unutar četvrtoga odgojno-obrazovnog ciklusa, osobito u gimnazijama. Jedan je od osnovnih ciljeva jezično-komunikacijskog područja, uz razvijanje čitateljskih interesa i potreba za sadržajima medijske kulture, također i sposobnost kritičkog pristupa različitim medijima i njihovim sadržajima. Teorija adaptacije, odnosno teorijski pristup filmskoj adaptaciji književnog djela, upravo je na tom tragu. Kako se navodi u kurikulumu, učenici se u sklopu društveno-humanističkog područja odgajaju “za vrjednovanje i čuvanje prirodne, materijalne, duhovne, povijesne i kulturne baštine Republike Hrvatske i nacionalnoga identiteta te vrjednovanje i čuvanje europske i svjetske kulturne baštine” (str. 180), čime bi proučavanje suodnosa domaćih i stranih

književnih klasika i njihovih filmskih adaptacija omogućilo dublje razumijevanje različitih oblika izražavanja, kao i širi spektar vrjednovanja kulturne baštine. S obzirom na to da je jedan od ciljeva filmske i medijske kulture i umjetnosti "u oblicima učenja u kojima se rabe filmski i medijski postupci, sredstva, tehnologije i oblici povezati novo znanje s doživljenim iskustvom i već stečenim znanjem drugih odgojno-obrazovnih područja" (str. 247), razvidno je da bi se navedenim pristupom postigao i taj cilj. Teorija adaptacije vrlo je složeno interdisciplinarno područje gdje je postignut golem napredak u proučavanju suodnosa književnosti i filmske umjetnosti. Ključan element razumijevanja ovog pristupa je spoznaja o tome kako se radi o područjima s bitno različitim vlastitim izražajnim sredstvima, čime je njihov suodnos daleko od mimetičkog. Svaka adaptacija nužno je reinterpetacija izvornoga književnog teksta i prilagođavanje vlastitim izražajnim sredstvima, dok je princip kondenzacije krucijalan zbog različita recepcijskog konteksta. U radu će se navesti primjeri najuspjelijih hrvatskih i svjetskih filmskih adaptacija.

THEORY OF ADAPTATION IN THE LIGHT OF UPGRADING THE NATIONAL CORE CURRICULUM

The National Core Curriculum consists of seven educational areas for general compulsory and secondary school education. While the educational areas are generally well elaborated, there is still room for improvement – to create a closer correlation between different educational areas, so that the knowledge from one area can be combined with the knowledge already acquired in other educational areas. The theory of adaptation is a very suitable heuristic tool that connects as many as three educational areas – language and communication, the social and humanist area as well as arts, and its ideal implementation is within the fourth educational cycle, especially in gymnasiums. One of the basic aims of the language and communication area, besides the development of interest in reading and media culture products, is also the ability to critically approach different media. The theory of adaptation, ie. the theoretical approach to the film adaptation of a literary work, follows exactly these guidelines. As stated in the curriculum, pupils are educated within the social and humanist area "to value and preserve the natural, material, spiritual, historical and cultural heritage of the Republic of Croatia and national identity and also to value and preserve both European and the world cultural heritage" (p. 180). In a similar fashion, studying the relationship between national and foreign literary classics and their respective film adaptations would enable a better understanding of different forms of expression, as well as a wider spectrum of valuing the cultural heritage. Taking into account that one of the goals of film and media culture and arts is to

"within the modes of education where film and media procedures, means, technologies and forms are used, connect new knowledge with previous experience and the already acquired knowledge from other educational areas" (p. 247), it is obvious that the suggested approach would achieve this goal too. The theory of adaptation is a very complex interdisciplinary field where enormous progress in analyzing the relationship between literature and film has been made. A crucial element of understanding this approach is to realize that these are areas with substantially different specific means of expression, which makes their intercorrelation far from mimetic. Any adaptation is necessarily a reinterpretation of the original literary text and a process of adjusting to the media-specific means of expression, while the principle of condensation is crucial due to the different reception contexts. Examples of some of the most successful Croatian and foreign film adaptations will be discussed in the paper.

Jasmina Vojvodić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

jvojvodi@ffzg.hr

Petra Grebenac

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

petra.grebenac@gmail.com

Zoran Tihomirović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

zoran.tihomirovic@ffzg.hr

**RUSKA KNJIŽEVNOST U OSNOVNOŠKOLSKIM, SREDNJOŠKOLSKIM
I SVEUČILIŠNIM PROGRAMIMA OD 1990. DO 2020. GODINE**

U radu će se dati pregled ruske književnosti u nastavnim programima Hrvatskog jezika i književnosti za osnovnoškolske, srednjoškolske i visoko-obrazovne institucije. Pregled obuhvaća razdoblje od 1990. do 2020. godine. Posebna pažnja posvetit će se distinkcijama u prisutnosti kanona i suvremene književnosti. Izlaganje proizlazi iz rada u sklopu projekta "Ruske književne transformacije od 1990. do 2020." (HRZZ).

RUSSIAN LITERATURE IN PRIMARY, SECONDARY AND TERTIARY SCHOOL PROGRAMMES FROM 1990. TO 2020.

This paper will examine Russian literature within Croatian language and literature curricula in primary, secondary, and tertiary education from 1990. until 2020. Particular attention will be given to distinctions between uses of canon and contemporary literature. The paper is part of a project "Russian Literary Transformations from 1990. to 2020." (Croatian Science Foundation).